

„A családomból hozom a gondolatot, hogy mindaz, amit tudunk, csak akkor tudás, ha tovább is tudjuk adni a gyerekeinknek. A tudás átadása viszont nem elég, a »készítést« is tovább kell adni, hogy majd ő is továbbadja mindezt. Nyilván az ősi tudásra már ráépítve napjaink technológiáját, mert ez csak így tud továbbfejlődni.”

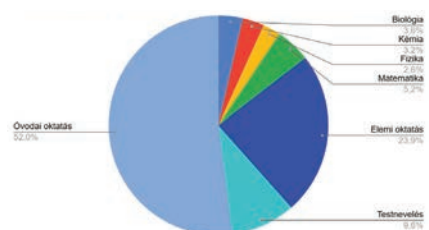
TARTALOM

- 1. láthatár**
Karaván, amely három éve töretlenül halad a tudományért
- 3. tanterem**
Igényes dolgozatok születtek a Mikes-tantárgyversenyen
- 14. olvasnivaló**
Versfal a szatmári Kölcsey Ferenc Főgimnáziumban, Könyvajánló nagyoknak, Könyvajánló kicsiknek – Birta-Székely Noém írása
- 18. láthatár**
Jubilál a kisgyermekes családoknak szóló Cseperedő
- 19. láthatár**
Közbeszéd tárgyává tenni a neurodiverzitást (3.) – Ozsváth Judit írása
- 23. hivatalos**

4. tanterem

A Sapientia egyik „tápegysége” az Elektromaros – Szucher Ervin írása

8. térkép

Több mint 500 jelentkező a versenyvizsga-felkészítő programra

16. szülői szemmel

„Ez az én magánéletem...” – Bartha Réka írása

6. tanterem

„Az irodalom egyetlen haszna, hogy élni tanít” – Nagy-Nagy Mónika interjúja

10. lélekjelenlét

Szülő vs. nagyszülő? Merre billen a gyermeki lojalitás mérlege? – Bartha Réka-Emese interjúja

22. szülői szemmel

„Mikor javulok végre meg, leszek normális kisgyerek?” – László Noémi írása

FOTÓ: OZSVATH JUDIT

12.

Közel vinni a gyereket a természethez, a természeteshez

mk

- tanárszemmel • diákszemmel • szülői szemmel
- lélekjelenlét • tanterem • láthatár • óvoda • fotóriport
- hivatalos • vakáció • iskola és kultúra • pályáz(z)atok
- magánterület • térkép

Magyar Közoktatás

www.comunitas.ro/mkorendeles

Kedves Olvasóink!

A 2025–2026-os tanévben is számítunk megtisztelő figyelmükre. Reméljük, továbbra is megosztják lapunk hasábjain az oktatás problémáival, különféle szegmenseivel kapcsolatos meglátásaikat. Kérjük, számoljanak be a Magyar Közoktatásban arról is, ha sikertörténet születik iskolájukban, ha úgy látják, hogy diákjaikkal, tanítási módszereikkel kapcsolatban követendő példáról lehet beszélni. Arról is írhatnak, miként befolyásolta és befolyásolja a járványhelyzet a tanítás, tanulás folyamatát.

A Communitas Alapítvány által kiadott, 2009 óta megjelenő Magyar Közoktatást együtt szerkesztjük az olvasókkal, szeretnénk, ha a pedagógusok továbbra is rendszeresen közölnének lapunkban.

Néhány ötletet nyújtunk arra vonatkozóan, hogy milyen témákról várjuk véleményüket, de természetesen ezen kívül az oktatás más vonatkozásait is meg lehet közelíteni:

- Miért szeretik/nem szeretik a gyerekek az iskolát?
- Hogyan segíthetünk megőrizni a gyermeki kíváncsiságot?
- Mobiltelefon, okoseszközök a mindennapokban – előnyök és hátrányok
- Mi a legszebb és mi a legnehezebb a pedagógusi hivatásban?

Kitartást, jó munkát kívánunk! Várjuk véleménynyagait az mko@communitas.ro e-mail-címre!

A Magyar Közoktatás szerkesztősége

IDEA
KÖNYVTÉR

ERDÉLYI MAGYAR KÖNYVEK EGY TÉRBEN

Válasszon az Idea Könyvtér széles könyvkiínalatából,
és fizessen akár pedagógus-karriertámogató utalvánnyal,
azaz Pluxee-kártyával! **Vásárolhat személyesen kolozsvári
könyvesboltunkban, vagy rendelhet online webáruházunkból.**

Kolozsvár, Kossuth Lajos utca (December 21. sugárút), 14. szám | ideakonyvter.ro

A Magyar Közoktatás elektronikus archívuma elérhető a <http://communitas.ro/main/kozoktatás> webcímen.

 www.facebook.com/magyarkozoktatás

Megrendeléseiket a www.comunitas.ro/mkorendeles webcímen mko@communitas.ro e-mail címen vagy a 0733-91-06-24-es telefonszámon fogadjuk.

Címünk: Redacția *Magyar Közoktatás*, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60., 400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj
Nr. cont.: RO61RNCB0106026613610006 deschis la Banca Comercială Română Cluj-Napoca
Adóazonosító szám (Cod fiscal): 10411135

Kiadja a Communitas Alapítvány • Főszerkesztő: Kiss Judit • Felelős kiadó: Lakatos András
Kiadói titkár és műszaki szerkesztő: Fülöp Zoltán • Tipográfia: Könczey Elemér
Olvasószerkesztés és korrektúra: Deák Szidónia
Telefon: 0040-733-91-06-24
e-mail: mko@communitas.ro
Redacția *Magyar Közoktatás*, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60.
400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj

Támogatók:

Karaván, amely három éve töretlenül halad a tudományért

Erdély összes nagyobb, magyarlakta városába eljutott az elmúlt években a Communitas Alapítvány által finanszírozott Tudománykaraván, amelynek célja, hogy a különböző tudományágakat és az elérhető felsőoktatási lehetőségeket ismertebbé tegye a középiskolások számára. Az oktatók tapasztalatai alapján a diákokat nagyon érdekli az egyetemi rendszer működésének minden részlete. Emellett sokuk azt is szeretné tudni, milyen szakterületen tud elhelyezkedni egy adott képzés elvégzése esetén.

Harmadik évében is számos erdélyi tanintézetben népszerűsítette a tudományt a Bolyai Társaság által indított Tudománykaraván, amelynek céljairól a program megálmodói, valamint a tudományos utakon részt vevő előadók is beszéltek megkeresésünkre. A Bolyai Társaság elnöki és a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Történelem és Filozófia Karának dékánhelyettesi posztját betöltő Rüszt-Fogarasi Enikő egyetemi oktató a kezdetekkel kapcsolatban felidézte, korábban a Magyar Történelmi Intézetnek is volt egy Utazó Konferencia nevű programja, amely gyakorlatilag a karaván főpróbájának is beillett. Elindításának elsősorban az volt az oka, hogy egyes diákok nehezen szereznek tudomást azokról a szakokról, amelyekről nem hallhatnak az iskolában, ilyen például a levéltár szak.

Kezdeményezésükkel „nyitott kapukat döngettek” a Communitas Alapítványnál, Rüszt-Fogarasi Enikő pedig kifejezetten örült, hogy a kivitelezés szempontjából szabad kezet kaptak, és megadták a lehetőséget, hogy minden szakterület oktatói a számukra legelőnyösebb módszerrel mutassák be azt a tudományágot, amelyekről beszélni szeretnének.

Rancz Mónika programkoordinátor szerint az elmúlt években nagyon feltűnő problémának számított az is, hogy a középiskolát elvégző diákok egyre kevésbé jelentkeznek egyetemekre. A Bolyai Társaságnál is tisztában vannak azzal, hogy ennek a jelenségnek demográfiai okai is vannak, de igyekeznek a lehetőségek közelebb hozásával orvosolni.

„Sok olyan továbbképzési lehetőség jelent meg, amely alternatívát jelent az

egyetemi oktatásra. Szeretnénk, ha a diákok tudatosan döntenék el, szeretnének-e egyetemre menni, vagy sem. Kolozsvárra nem mindenkinek van lehetősége felutazni, mert nem mindenkire jutnak el azok a programok, amelyek segítenének ebben” – hangsúlyozta a szakember.

Rancz Mónika hozzátette, hogy a látogatások során a programban részt vevő

Kezdeményezésükkel „nyitott kapukat döngettek” a Communitas Alapítványnál, Rüszt-Fogarasi Enikő pedig kifejezetten örült, hogy a kivitelezés szempontjából szabad kezet kaptak, és megadták a lehetőséget, hogy minden szakterület oktatói a számukra legelőnyösebb módszerrel mutassák be azt a tudományágot, amelyekről beszélni szeretnének.

oktatók gyakorlatilag minikonferenciákat tartanak, rövid, 10-20 perces előadásokkal. Ezek nem kizárólag az egyetem, hanem a különböző tudományágak népszerűsítéséről szólnak. Az előadók igyekeznek olyan témákat választani és olyan nyelvezettel szólni a fiatalokhoz, ami

hozzájuk közel áll, és felkelti az érdeklődésüket.

A programkoordinátor szerint különösen fontos a karaván útvonalának megtervezésénél, hogy a minél távolabb fekvő, szórványos területekre eljussanak. Mivel a látogatások a félév különböző időpontjaiban, több útvonalon zajlanak, a szervezők le tudják fedni az összes olyan települést, ahol számottevő a magyar lakosság. A karaván az elmúlt években eljutott többek között Kézdivásárhelyre, Szatmárnémetibe, Margittára, Brassóba és Dévára is.

„Sokkal kisebb volt a projekt az első felvonásban, mint most. Kevesebben szálltak be, de akkor is hat csapattal dolgoztunk. Közben kicserélődtek a tagok, de mindegyikbe egyre többen lépnek be. Van olyan csapat, ahol egyetlen kar képviselteti magát, és olyan is, ahol több kar együtt utazik. Ilyen például a fizika és a kémia. Egyre több diákot vonz ez a program, mesterisek és doktoranduszok is el szoktak utazni” – osztotta meg Rancz Mónika a részletekkel kapcsolatban.

Ami a célcsoportot illeti, az elmúlt években a tizenkettedikeseket elég nehéz volt elérni, mivel ők már aktívan készülnek az érettségire. Leggyakrabban a tizenegyedikes diákokhoz tudnak eljutni a karavánok, de időnként sikerült a kilencedikeseket és a tizedikeseket is megszólítani. Az ő esetükben az oktatók figyelembe veszik azt is, hogy talán még nem gondolkodtak el a pályaválasztáson.

„Mivel az oktatók rengeteg energiát és időt tettek bele ebbe a projektbe, kidolgoztunk a Communitással egy

olyan külön alaptól működő pontozási rendszert, amelynek keretén belül az összegyűjtött pontokat karrierfejlesztési célokra lehet kifizetni, például a tudományos konferenciákra való utakat lehet finanszírozni belőle” – tért ki a programban résztvevők jutalmazására Rüszt-Fogarasi Enikő.

Mindenkinek fontos a jövőkép

Lang Márk a Babeş–Bolyai Tudományegyetem filozófia tanszékének társoktatójaként csatlakozott a programhoz már az indulásakor. Eddig minden alkalommal a partiumi körutat kísérte.

Az utóbbi időben a szervezőkkel azt vették észre, hogy egyre inkább érdeklődnek a diákok a filozófia iránt. Vannak

Különösen fontos a karaván útvonalának megtervezésénél, hogy a minél távolabb fekvő, szórványos területekre eljussanak. Mivel a látogatások a félév különböző időpontjaiban, több útvonalon zajlanak, a szervezők le tudják fedni az összes olyan települést, ahol számottevő a magyar lakosság.

olyan diákok, akik évről évre felismerik őket, és tizenkettedikesként részt vesznek az esszé pályázataikon.

„A diákokat nagyon érdekli az, hogy milyen szakmában tudnak elhelyezkedni a képzés végeztével. Azt látni kell, hogy a filozófián az ember olyan készségeket tud elsajátítani, amelyeket a kulturális szférán belül bárhol alkalmazhat. Ilyen a kritikus gondolkodás, az íráskészség és a beszéd-készség” – tért ki az előnyökre Lang Márk, hozzátéve, hogy idén náluk indul olyan négyéves, kettős képzés is, amelyen a filozófiát és a művészettörténetet egyszerre felvehetik a diákok.

Mivel az oktatók évről évre egyre több dolgot figyelhetnek a diákok reakcióival kapcsolatban, a módszereiket is próbálják folyamatosan változtatni, hogy érdeklődésüket minél inkább

megragadják. Ma már például nem csupán előadásokat tartanak, hanem kártyajátékok formájában próbálják a résztvevők véleményét kikérni a témával kapcsolatban, a reál tudományágak esetén pedig kísérleteket mutatnak be.

Az oktatók egyre inkább arra törekednek, hogy a rendelkezésre álló rövid idő alatt a lehető leglényegesebb információkat adják át a diákoknak, a többi tájékoztató forrást pedig QR-kódok segítségével tennék elérhetővé nekik.

Diákszemmel

Fontos szempont lehet a középiskolások számára, hogy az oktatók mellett doktoranduszokat, mesteriseket és alapképzésben részt vevő diákokat is kérdezhesenek az egyetemi életéről.

A BBTE Bölcsészettudományi Karának másodéves, magyar–angol szakos hallgatója, Jude Júlia középiskolásként hallott először a karavánról, amikor Nagyaradon az ő iskolájába látogattak el. Meghatározó emlék volt számára, hogy hozzá korban közel álló fiatalok osztották meg a saját tapasztalataikat velük, később ez is motiválta őt arra, hogy csatlakozzon a programhoz.

Először körlevél formájában hirdették meg a diákok számára a lehetőséget, de mivel először kevesen jelentkeztek rá, az egyik szemináriumi tanára, aki az egyetem kommunikációs irodájának is tagja, megkérdezte tőle, részt venne-e benne, ő pedig igent mondott. Ezután referensként három hónapra leszerződött az egyetemmel, ez a poszt pedig nem kizárólag a karavánnal kapcsolatos tevékenységeket foglalta magában, hanem az egyéb, hasonló programokban való részvételt is. Ilyen volt a Középiskolások Hosszú Hétvégéje, amikor a lícis tanulók kisebb és nagyobb településekről meglátogathatták az egyetem különböző karait.

„Felosztották, hogy melyikünk miről beszéljen a középiskolásoknak. Én az egyetemi ösztöndíjakról meséltem nekik. Leginkább az érdekelte őket, hogyan működik az egyetemi rendszer, a kreditektől kicsit idegenkedtek, de gyakran kérdeztek az órarendről, a lakhatásról és a felvételiéről” – osztotta meg a tapasztalataival kapcsolatban Jude Julia, hozzátéve, hogy bármilyen településre mentek, a legtöbben a közgáz és a pszichológia képzések iránt érdeklődtek.

A másodéves hallgató szerint a karaván céljai közé tartozik az is, hogy meggyőzze a diákokat arról, bármelyik szakiránt is érdeklődnek, mindig lesz olyan tanár, aki mögéjük tud állni, és segíteni tud nekik választ kapni a kérdéseikre. A látogatások során azt is kiemelték, hogy a más városokban kihelyezett tagozatokon nem alacsonyabb az oktatás színvonala, mint Kolozsváron. Ezeknek az a célja, hogy a felsőoktatásban való

„Mivel az oktatók rengeteg energiát és időt tettek bele ebbe a projektbe, kidolgoztunk a Communitasszal egy olyan külön alaptól működő pontozási rendszert, amelynek keretén belül az összegyűjtött pontokat karrierfejlesztési célokra lehet kifizetni, például a tudományos konferenciákra való utakat lehet finanszírozni belőle” – tért ki a programban résztvevők jutalmazására Rüszt-Fogarasi Enikő.

részvétel minél több ember számára elérhető legyen.

Rüszt-Fogarasi Enikő a program hatékonyságával kapcsolatban összegezte, hogy ebben az évben már megfigyelték a Tudománykaraván pozitív hatásait, mert a részt vevő gyerekek közül többen is jelentkeztek olyan szakra, amelyről a kezdeményezésnek köszönhetően szereztek tudomást. Előrelépést főleg abban szeretnének elérni, hogy a kolozsvári látogatások esetén minél több múzeumba és az őket érdeklő szakirányhoz köthető intézetbe eljuttathassák a diákokat.

GEBE ZOLTÁN

zoli.gebe@proton.me

Igényes dolgozatok születtek a Mikes-tantárgyversenyen

Sikerrel, jó teljesítményekkel zárult a Mikes Kelemen Magyar Nyelv és Irodalom Tantárgyverseny országos szakasza, amelyet április 7–10. között a kolozsvári János Zsigmond Unitárius Kollégiumban szerveztek meg. Fazakas Emese-Éva, a BBTE bölcsészkarának egyetemi docense, zsűrielnök felhívta a figyelmet arra, hogy néhány éve a magyart fakultatívan tanuló diákok is megmérettetnek ezen a versenyen. Mint rámutatott, ők román tagozatra járnak, és a magyart egy részük idegen nyelvként tanulja, vagy olyan nyelvi kompetenciákkal kerülnek be V. osztályba, amely nem mérhető a magyar tagozatra járó társaikkal. „Azaz, hogy a verseny lehetőséget kínál számukra is, ösztönzi őket és biztatja, olvassanak, írjanak minél többet magyarul is. Ezenkívül természetesen sokkal nagyobb létszámban vesznek részt a versenyen magyar tagozatra járó 5–12. osztályos diákok. A tételek korosztályhoz, tantervhez igazítottak, így különösebb meglepetés nem érheti őket. Csupán a készségeiket és háttértudásukat kell mozgósítaniuk. Természetesen, akik ide eljutnak, már több hasonló megmérettetésen vannak túl, a legjobbak legjobbjai jutnak el csak az országos versenyre. Mindnyájan szeretnek szövegekkel dolgozni, szövegeket alkotni, szövegek mentén elgondolkodni az őket érdeklő dolgokról, hiszen másképp nem is lehetnének itt” – magyarázta a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának docense. Hozzátette, az ideai versenyzők is igényes szövegeket írtak, azt látták, hogy megvan a megfelelő tájékozottságuk ahhoz, hogy mindezt megtegyék, és sokan olyan háttértudással rendelkeznek, hogy akár most megállnák a helyüket a Bölcsészettudományi Karon.

Fazakas Emese-Éva arra is kitért, hogy a tételek minden esetben

igényelték a kreativitást, az irodalomban, műveltségben való jártasságot, ugyanakkor a nyelvhasználathoz kapcsolódó ismereteket is, hiszen ez nyelv és irodalom tantárgyverseny. Rámutatott, a román tagozatra járó, magyart fakultatívan tanuló 5–8. osztályos diákok külön tételeket kapnak éppen saját helyzetükből adódóan: az első tétel képek és mondatok, illetve szövegek párosítása, a második és a harmadik tétel a szövegértést helyezi előtérbe úgy, hogy szövegalkotáshoz kapcsol-

„Sok kolléga panaszkodik arra, hogy nem tudnak sokáig figyelni, összpontosítani. Ezt azonban a versenyzők esetében senki sem tapasztalta, sőt volt olyan eset is, amikor a diákok tovább szerettek volna írni.”

lódo kérdések is vannak, a negyedik tétel pedig megadott témához kötődő szövegalkotás. Idén az 5–6. osztályosoknak történetet, míg a 7–8. osztályosoknak levelet kellett írniuk megadott témában. A magyar tagozatra járó 5–8. osztályosok első tétele szintén szövegértés volt, a második tétel pedig egy szövegrészlet vagy idézet alapján monda, leíró szöveg, tudósítás és útinapló írását kérte a diákoktól megadott témában. „A pontozáskor a kollégák figyelembe vették a témataratást, a szöveg típus sajátosságaihoz való igazodást, a logikus szövegfelépítést, a kreativitást, de nem maradt el a nyelvi igényesség, szövegkohézió és helyesírás mint értékelési szempont sem. Így a diákok komplex szövegértési és szövegalkotási

készségeket kellett mozgósítaniuk” – részletezte a zsűrielnök.

Hozzáfűzte, a gimnáziumi osztályok diákjai már ennél bonyolultabb, többféle kitekintést igénylő tételeket kaptak. Mind a négy feladatlap két nagy tételt tartalmazott: az elsőhöz témához kötötten, megadott szövegekből és olvasmányélményeikből kiindulva kellett egy 1,5–2 oldalas szöveget alkotniuk. A kilencedikeseknek Örkény István szövegeiből kiindulva kellett értekezniük arról, hogy az egypercesek szereplői hogyan viszonyulnak a halálhoz, a tizedikesek Csokonai Vitéz Mihály a feladatlapon is megjelenő boldogság-verseinek lírai monológjai alapján a megszemélyesítés szerepéről írtak. A tizenegyedikeseknek már két szerző, Vörösmarty Mihály és Tamási Áron írásainak részletei nyomán a boldogságkeresés motívumát kellett leírniuk, a tizenkettedikeseknek pedig József Attila versrészletei alapján az öndefiníció változatait kellett körbejárniuk.

Arra a kérdésünkre, hogy a versenyzők teljesítményéből kiindulva érződött-e rajtuk, hogy a digitális kor gyermekei, Fazakas Emese-Éva azt válaszolta, természetesen igen, hiszen ebben nőttek fel. „Azonban ez nem jelenti azt, hogy kevésbé lennének tájékozottak, kevésbé kreatívak, vagy hogy a nyelvhasználatuk nem lenne helyénvaló, megfelelő. A versenyzők szövegein nem érződött az a fajta kevertnyelvűség, amelyről általában panaszkodunk, nagyon jól tudták, hogy az adott helyzetben milyen nyelvhasználati normákat kell betartaniuk. Sok kolléga panaszkodik arra, hogy nem tudnak sokáig figyelni, összpontosítani. Ezt azonban a versenyzők esetében senki sem tapasztalta, sőt, volt olyan eset is, amikor a diákok tovább szerettek volna írni” – osztotta meg a zsűrielnök.

ÖSSZEFOGLALÓ

Technikai hajlammal és kreativitással is lehet érvényesülni

A Sapiencia egyik „tápegysége” az Elektromaros

A középiskolás diákok – főként a fiúk – között van olyan, aki már az óra elején unni kezdi a leadott tömkeleg elméletet, sokkal fogékonyabb (lenne) a gyakorlatra. Különösképpen, ha az műszaki jellegű. Ami végül is nem gond, hisz nem minden tanuló kell orvosi, bölcsészi vagy jogi pályára lépjen. Ha a sors technikai hajlammal és kreativitással áldotta meg a fiatalt – aki a tanulást sem hanyagolja –, könnyűszerrel műszaki pályára léphet. Mint ahogyan teszi a marosvásárhelyi Elektromaros Szaklíceum tanulóinak jelentős része.

Robotikaversenyre telik meg Marosvásárhely legnagyobb műszaki középiskolájának elektronikalaborja. Az Elektromaros tizenhét csapata izgatottan várja a rövidre szabott köszöntőbeszédék végét, a szakmai zsűri bemutatását és azt, hogy az alkalomra saját kezűleg összerakott készüléket végre a versenypálya rajtkapujához állítsa. A szakközépiskola elektronika–automatizálás katedrája először szervez robotikaversenyt, és máris hatalmas az érdeklődés. Amint neve, Tech Challenge is elárulja, a verseny komoly kihívást jelent. A diákok különböző nyomfelismerő járgányokat állmodtak meg és raktak össze, olyanokat, amelyeknek egy hét négyzetméternyi

pálya fekete, kanyargós vonalán kell megtenniük egy kört. Van, amelyik robotnak sikerül, és akad, amelyiknek nem. Tapsot és dicséretet kap az a csapat is, amelynek járgánya az első 25 centiméter megtétele után kifulladás, az egyenes vonalon saját tengelye körül forogni kezd, az utolsó kanyart egyenesbe veszi, indulás előtt kiüti a Rajt/Cél kaput, vagy meg sem moccan. Ezek alkotói is lelkiismeretesen dolgoztak az általuk tervezett szerkezeten, amely a verseny előtt még működőképes volt, de az utolsó pillanatban vagy az elem merült le, vagy valamelyik ellenállás égett ki, netán a nyomfelismerő szenzor zavarodott meg. „Nem kell szomorodni, ha nem működött az autó, biztos vagyok abban, hogy jövőre jobban fog sikerülni!” – biztatja a diákokat Selyem Zoltán, az iskola igazgatója. A főszervező Kutasi Tamás is csatlakozik az intézményvezető gondolataihoz. Mint mondja, a verseny nemcsak a sebességről szól, hanem a logikai gondolkodásról és a hibákból való tanulásról is. Éppen ezért mindenkit, aki benevezett, győztesnek tart.

Gyermekcipőben jár, de nagy léptekkel halad

Az igazgatóhelyettes annak örül, hogy mennyi fiatalt megmozgatott a Kutasi Tamás kollégája által még december folyamán meghirdetett verseny. Mint mondja, a sajátos nevelést igénylő gyerekektől az egyetemre besétálni készülő végzős diákokig rengetegen bekapcsolódtak a vetélkedőbe. „A robotika még gyermekcipőben jár, nem az

elektronika–automatizálás szak meghatározó része, mégis nagyon sokaknak beindítja a fantáziáját. Ez az első házon belüli megmérettetésünk, de elmondhatom, hogy diákjaink már bemutatkoztak és jól szerepeltek más városokban szervezett versenyeken” – büszkélkedik Selyem. Hogy az elmondottakban nincs semmi túlzás, Csíki Gábor Zoltán szavai igazolják. A szponzorként érkezett zsűritag arról a kellemes tapasztalatról mesél lapunknak, amely az elektrós diákokhoz fűzi. Az iskola már évek óta partneri kapcsolatot ápol a vasúti modelleket gyártó Viesmann céggel, ahol a diákok egy része gyakorlatozik. A középiskolások nemcsak az idő elölttyögése véget járnak be a céghez; többségüket tényleg érdekli a stabil jövőt biztosítható szakma.

Cukorkaosztogató pandát is készítettek

Míg egyesek hetekig bütyköltek a guruló robot elkészítésén, a Dézsi Nándor–Márkus Dávid-páros a versenyt megelőző éjszaka rakta össze a gépezetet. Ami nem jelenti azt, hogy éppen gyermekjáték lenne a robotkészítés. Elméleti ismeretet, gyakorlatot, kreativitást, 3D-s modellezési ismereteket, türelmet feltételez. És a célszámok sem szabad megfélekedezni, hiszen ez nem az a műszer, amit kalapáccsal és csavarhúzóval össze lehetne rakni.

A fiúk a nyomkövető robotnál bonyolultabb „játékot” is készítettek. Egy kolozsvári versenyre a Pandy nevű pandarobottal neveztek be. Ez egy elemi osztályos gyerekek számára készült

A gyár csődöt mondott, az iskola megújult

A marosvásárhelyi Elektromaros Technológiai Líceum 1973-ban, a szakképzett munkaerő keresése következtében jött létre. A rendszer-váltásig az azonos nevű szocialista ipari vállalat patronálta, amely számára az iskola különböző szakképesítéssel rendelkező diákokat, felnőtteket, szakmunkásokat képezett főként elektrotechnika, elektronika és mechanika szakon. A gyár fokozatos leépülése, majd bezárása után az iskola megőrizte a nevét, amely mindmáig az itt oktatott szakmákra utal.

Jelenleg 32 líceumi és 6 szakiskolai osztályban közel ezer diák tanul a Jeddi úti iskolában. Az összesen 38 osztályból 19 román, 19 magyar tannyelvű.

FOTÓK: SZUCHER ERVIN

Folyik a munka a marosvásárhelyi Elektromaros líceumban

„motiváló panda”, amelyen matematikai feladatokat lehet végezni. „Amennyiben tíz, felkészültségének megfelelő feladatot megold a diák, Pandy kidob egy cukorkát” – magyarázza a tizenegyedik osztályos Nándor. A kisgépet a maci orra nyomogatásával kell kezelni. A visszajelzés a kijelzőről érkezik.

A kézimunka varázsát nem írja felül a kínai késztermék

A korszerű műszaki kütyük tömkelegének világában felmerül a kérdés: mi motivál egy diákot, hogy maga alkosson egy két, három vagy négy keréken haladó robotot, amikor jelképes összegért szinte bármelyik kínai platformról készen is megrendelhetné. Kutasi Tamás úgy véli, a fiatalok között még mindig létezik egy réteg, amely kíváncsi, felfedező és bütykölő üzemmódban „működik”. „Örvedetes, hogy manapság is vannak olyanok, akik kérdeznek, utánaolvasnak, érdeklődnek, maguk tervezik meg a szerkezetet, rendelik meg a hozzávaló alkatrészeket, használják a 3D-s nyomtatót, hogy végül összeszerelhesék a megálmodott gépezetet. Ezek azok a diákok, akik értik a különbséget a készen megvásárolt

termék és a saját kezük munkája között” – állítja a fiatal tanár.

Ez annál is örvedetesebb, mivel a szakközépiskolában tanuló diákok túlnyomó részének a figyelmét a gyakorlati oktatással lehet felkelteni. „Az Elektromarosba járó fiatalok mintegy 90 százaléka nem ennyire fogékony az elméletre, őket jóformán csak a gyakorlattal lehet lekötni, megnyerni. Ügyesen dolgoznak, képesek tanulni a saját hibáikból, motiválja őket a siker. Elméleti oktatás nélkül viszont képtelenség fejlődni” – mondja az elektronikai és automatizálást oktató tanár. Selyem Zoltán igazgató szerint, ha a technikai hajlam és a kreativitás összefonódik némi tanulási vágygal, a diáknak nyert ügye lehet. Ezt bizonyítja azon sapientiás hallgatók száma, akik az Elektromarosból ballagtak el. Egyébként a Jeddi úti középiskolából a legtöbben, akik tovább szeretnének tanulni, az Erdélyi Magyar Tudományegyetemet választják.

Komoly hozzáállással sokra lehet vinni

Az idei verseny sikerén felbuzdulva, az Elektro tanárai már most a jövő évi vetélkedőn fantáziálnak. Kutasi Tamás

szerint jó volna a versenyt kivinni az iskola falai közül, és városi vagy akár megyei szintre fejleszteni. Annál is inkább, mivel érdeklődők más tanintézményekben is vannak, sőt – és ez egyáltalán nem mellékes – a díjakat biztosító támogatókra a továbbiakban is lehet számítani. Elvégre a Marosvásárhelyen és környékén megtelepedett cégeknek is érdeke, hogy a majdani szakemberek ne ragadjanak vándorbotot, hanem itthon próbáljanak boldogulni. Mint ahogyan teszi a zsűri legfiatalabb tagja, Alin Vultur. Az automatizálási mérnök valamikor az Elektro padjait koptatta, ügyesen bütykölt, tanult, részt vett számos műszaki versenyen, majd bejutott és elvégezte az egyetemet, munkahelyén megbecsült szakemberré nőtte ki magát. „Valamikor én is így kezdtem. Ha komolyan dolgoztok, idővel a munkátoknak beérik a gyümölcse” – próbálja motiválni saját tapasztalatán keresztül a nála alig valamivel fiatalabb középiskolásokat a lici egykori diákja.

SZUCHER ERVIN

juventus.kronika@gmail.com

„Az irodalom egyetlen haszna, hogy élni tanít”

A Kájoni János Hargita megyei könyvtár tizennyolcadik alkalommal szervezte meg márciusban a nemzetközi felolvasómaratont. Ezúttal egy kortárs alkotó, Lackfi János művei kerültek a középpontba, a 24 órás közös felolvasás célja ezúttal is az olvasás népszerűsítése,

FOTÓK • MÁTHÉ MELINDA ARCHÍVUMA

Máthé Melinda székelyudvarhelyi irodalomtanár

az irodalom közösségteremtő erejének hangsúlyozása. A szervezők tájékoztatója szerint 29 ezer résztvevő kapcsolódott be a maratonba, akik különböző településeken, intézményekben és közösségekben, egymással párhuzamosan olvasták fel Lackfi János műveit. A maratonról Máthé Melinda magyar szakos tanárnőt kérdeztük, aki a székelyudvarhelyi Dr. Palló Imre Gimnáziumban szervezte meg a felolvasást diákjai számára.

– *Milyen hangulatban telt az idei felolvasás?*

– Tavaly kapcsolódtam be a maratonba, amikor a székelyudvarhelyi könyvtár olvasótermébe mentünk egy osztállyal, előre egyeztetett időpontban. Akkor a könyvtár előkészített kötetéből olvastunk Szabó Lőrinc-verseket:

általam ismert és kijelölt, valamint véletlenszerűen kiválasztott versek által ismerkedtünk a költővel, akire egyébként a menetrendszerű oktatásban nincs idő. Idén másképp kapcsolódtunk be a Dr. Palló Imre Művészeti Líceum 9.A zenész osztályával. A földszinti osztály egyik sarkába „olvasókuckót” álmotdram meg, és azt rendeztük be. Az iskola könyvtárosnőjét is meginvitáltuk az alkalomra, ő pedig készségesen segített: kinyomtatta a plakátot és a maraton egységes ajándékkönyvjelzőit, a könyvtár olvasószőnyegét és a hozzátartozó párnákat rendelkezésünkre bocsátotta, így a földre is ülhetek a diákok, ami fokozta a felolvasás hangulatát.

– *Hogyan készült fel az osztály erre a felolvasásra, és milyen szempontok alapján választották ki a részleteket Lackfi János műveiből?*

– Idén nem készültünk különösképpen, a maraton napján jeleztem nekik, hogy magyaróra helyett valami izgalmas kalandba bocsátkozunk, bízna-nak bennem, mert jó lesz. Nyomatattam Lackfi Jánosról különböző vicces és komolyabb portrékat, amelyeket kitéttünk az osztály hirdetőtáblájára. A szövegeket magam választottam és vittem kinyomtatva. Saját köteteimet és a könyvtár egyetlen kötetét is elhelyeztük a szőnyegen. Ez jó alkalom volt arra is, hogy észrevegyük, be kell szereznünk az iskolai könyvtár számára még Lackfi-verseskötetet. Miután én követem a költő Facebook-oldalát, és rendszeresen olvasom verseit, nem volt nehéz választanom, de igyekeztem a DIA (Digitális Irodalmi Akadémia) oldaláról korai vagy korábbi verseit is megmutatni. Így választottam az *Ötseb* kötetből (2000) a *Szent Margit legendáját*, mert kapcsolódik az aktuális anyagrészhez, és egyébként is folyamatosan játszunk az intertextualitással – hogyan köszönnek vissza a múlt szövegei a kortárs költészetben.

De nyilván megkínáltam őket az igazi „lackfis ízekkel”, amit nagy étvágygal és jóízűen fogyasztottak: a *Jóéjtpuszi* jellegzetes, cím nélküli „versfalatkáit” – például „Ti vagytok a káposztában a töltelék, a süteményben a csipet só, a koktéltban a cseresznye...” Nagy kedvencük volt az ugyancsak cím nélküli vers, amelyet kimondottan azért választottam, mert diákjaim zenészek, és tudtam, hogy rezonálni fognak a könnyed, humoros szövegre: „Nyulamnak vettem egy hárfát, kifizettem rá az ÁFÁ-t, kiÁFA nélkül hárfázik, az adóíven ráfázik. Éjjel-nappal megy a koncert, tanulja a Kodály-módszert...”

Ha az emberek szövegek köré gyűlnek, bíbelődnek velük, ücsörögnek a szövegek „partján” – ott mindig jó dolgok jönnek létre.

– *Mennyire fontos az iskolai nevelésben, hogy a diákok ne csak olvassák, hanem közösségi élményként is megtapasztalják az irodalmat?*

– Eszméletlenül fontos, mert a szövegek nevelnek. A diákok bevonódnak történetekbe, véleményt formálnak szereplőkről, átélhetnek még ismeretlen vagy már ismert élethelyzeteket. Ezért választjuk néha a dramatizálás módszerét, meghívunk osztályszínházi produkciókat, és ezért veszünk részt felolvasómaratonon is. Mert az irodalom teljesen haszontalan – egyetlen haszna, hogy élni tanít. Nekünk, tanároknak pedig hitelesen és szenvedélyesen kell képviselni az irodalmat, ez is fontos lehet, ha mi hiszünk a szövegek lélek- és emberformáló erejében. A diákok azonnal mozdultak, nyitottak voltak. A könyvtárból cipelték a kellékeket, egy fotelt is áthoztak, a lányok a

tablát díszítették alkalomhoz illő felirattal, várták, hogy mi fog történni. Örömmel vettek részt az eseményen. Virágokkal is díszítettük a sarkunkat: egy nagy csokor tulipán is ott díszelgett a földön. Ha az órai keretek kilazulnak, az mindig pozitív számukra – együtt, mégis másképp tanulunk, de mégsem. Vagyis azt hiszik, hogy csak úgy verset olvassunk közösen, az jó buli, mert az. De nyilván sokkal több történik, mert ott az esélye annak is, hogy beleszeressen egy verssorba, és az maga a csoda. Nem is tudja, mekkora jutalom és győzelem!

szépirodalom-olvasóvá. Bízunk kell a szövegekben — a jó szöveg egyszer csak megtalálja, kiválasztja az embert. Onnan aztán nincs visszaút, mert szomjassá tesz, és mindig keresni fogja azt az első élményt, amit tudjuk, sokszor fog még átélni, sőt, erőteljesebben átélni. Manapság minden eszközre, módszerre és stratégiára szükségünk van, hogy gyerekeinket megtanítsuk a gondolkodásra, aztán az érzéseik megfelelő kifejezésére, az érvelésre: hogy meg tudják védeni a véleményüket, hogy egyáltalán legyenek szavaik önmaguk és a világ megfogalmazására —

mindig a kortársat választják. 9. osztályban inkább így tesznek, mert sokszor a szabadvers, a humor hozzáférhetőbb számukra, de ahogy érnek, és egyre több szöveggel ismerkednek meg, gyakran választják a klasszikust, amely nyelvi megformálásában néhol elegánsabb. De ez most konkrétan a versekre vonatkozik. Az olvasás, mint tudjuk, általános probléma lett. Érettségig gondot okozhat egy hosszabb szöveg megértése, egyszerű feladatok megoldása. Ez elkeserítő. De mindig vannak és lesznek az olvasásnak szerelmesei. Szerencsére

A felolvasómaratonba sokan kapcsolódtak be, ezúttal kortárs költő művei kerültek a középpontba

A könyvtáros néni egy nagy adag cukorkával készült, amely végig a szőnyeg közepén kandikált rájuk – aztán végül nekiestek, ez volt a záróakkord. Az volt a kérésem, hogy ha egy szó, gondolat, verssor elgondolkodtatja őket valamelyik versben, az adott vers végén jelezzék. Ezekből a megállásokból szép, kis beszélgetőkörök alakultak ki, ettől vált személyessé az alkalom. Ha az emberek szövegek köré gyűlnek, bíbelődnek velük, ücsörögnek a szövegek „partján” – ott mindig jó dolgok jönnek létre. Mi is kötetlenül és parttalanul ücsörögtünk egy kicsit, és jólesett.

– *Miért fontos életben tartani, illetve miért fontos továbbvinni egy ilyen szintű kezdeményezést, mint az elmúlt felolvasómaraton?*

– Sokkal gyakrabban lenne szükség hasonló eseményekre. Örvendünk annak, ha a diákok bármit olvasnak – csak könyv legyen a kezükben. Mind egy, hogy lektúr, fantasy vagy sci-fi, mert a lektúrolvasó könnyebben válik

a „lájk” és „nem lájk” szintjén túl. Sajnos a szellemi és érzelmi elsivárosodás folyamata látványos méreteket ölt.

– *Irodalomtanárként, hogy látja, miként tudnak a diákok azonosulni egy kortárs alkotó mondandójával?*

– Lackfi szövegeit szoktam használni a pedagógiai munkám során, hiszen neki mindenre és mindenkire van parafrázisa, és felüldülés néha a humoros verziója egy klasszikus versnek. De megesik az is, hogy nem őt választják a diákok. Például *A szeptember végének* az átirata sok tizenegyedikes diákot felhőborított. Tanárként fontosnak tartom tanítani az irodalmi ízlést: mindig érvelni kell a vélemény mellett, ezzel megtanulják elhelyezni magukban az adott szöveget. Nem elég a „tetszik – nem tetszik”. Magyarórán az egyik legfontosabb elem a „MERT” mint indoklást bevezető kötőszó. És nem baj, ha valami nem tetszik – sőt! De tudni kell indokolni a kijelentést. Egyébként nem állíthatom, hogy a diákok

megtörténni, hogy bemegyek a 11. osztályba, és Dosztojevskijt olvasnak ketten. Ő eléggé klasszikusnak számít.

Úgy vélem, az olvasóvá válás hogyanja titok. Nem mindig a környezet, a szülők vagy a jó tanár példája indítja el a gyereket ezen az úton. A diák egyszer csak találkozik egy szöveggel, elvarázsolódik, és kész – megtörtént a csoda: soha többé nem tud élni olvasás nélkül. És vallom, hogy ennek a gyereknek teljesen más, minőségibb élete lesz, mint annak, aki nem olvasó. Mi, magyartanárok javasolhatunk könyveket, könyöröghetünk, hogy olvassanak, de talán egymásra erősebben tudnak hatni. Éppen ezért gyakran az olvasó diákot jutalmazom dicsérettel, jó jeggyel, és az ő példáján át finoman buzdítom a többieket arra, hogy olvasni mindig, minden időben érdemes.

NAGY-NAGY MÓNIKA

jakabmonika940206@gmail.com

Több mint 500 jelentkező a versenyvizsga-felkészítő programra

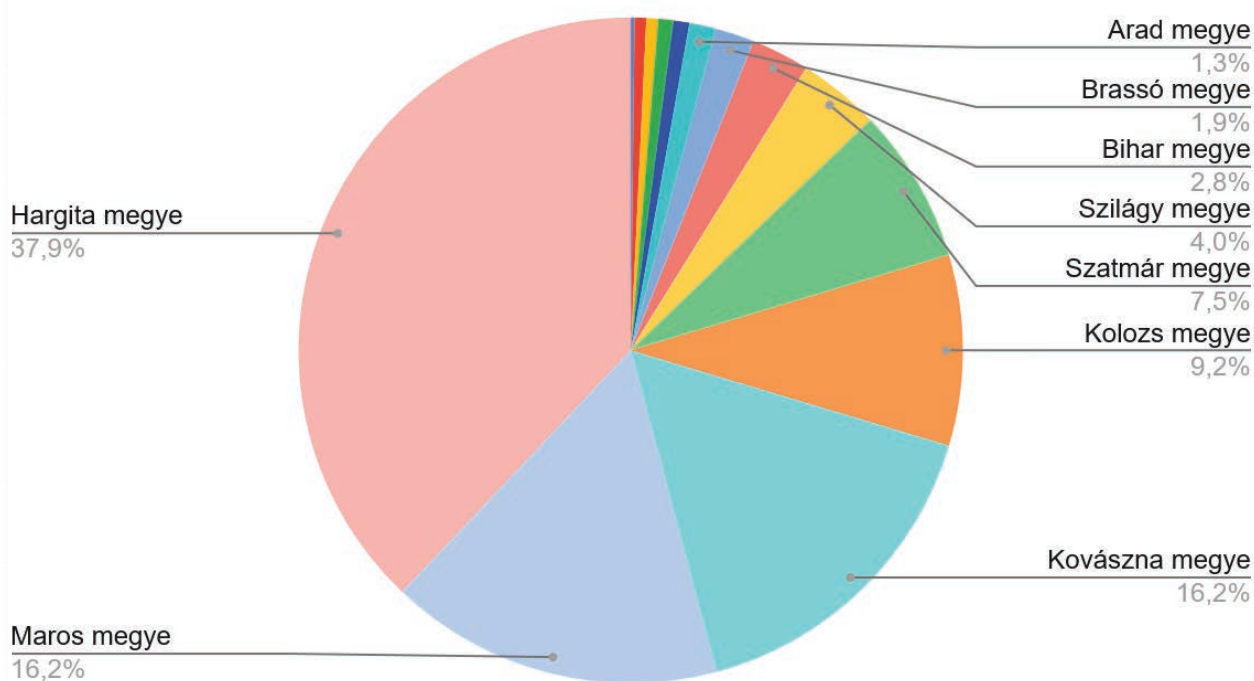
Lezárult a Communitas Alapítvány, az RMDSZ oktatási főosztálya, a Kolozsvári Magyar Egyetemi Intézet és a Babeş–Bolyai Tudományegyetem közös szervezésében induló, 2026-os versenyvizsga-felkészítő program jelentkezési időszaka. A program célja, hogy segítse a romániai magyar közoktatásban elhelyezkedni kívánó pedagógusokat a

lehető testnevelés, matematika, fizika, kémia, biológia, informatika, elemi oktatás és óvodapedagógia szakokra. A kezdeményezés célja, hogy hosszú távon enyhítse az ezeken a szakterületeken várható pedagógushiányt a közoktatásban.

Idén összesen 530 jelentkező iratkozott be, ami jelentősen meghaladja a ta-

erdélyi régiók elköteleződését a pedagóguspálya iránt. Az olyan tantárgyaknál, mint matematika (2024: 46 fő, 2025: 39 fő, 2026: 26 fő) vagy testnevelés (2024: 68 fő, 2025: 55 fő, 2026: 48 fő), valamint természettudományok (biológia, kémia, fizika), amelyekből első alkalommal kezdődően már elindult a képzés, enye változások észlelhetők az elmúlt tan-

Jelentkezők száma megyei bontásban – 2026

versenyvizsgára való felkészülésben.

A 12 alkalmas, online formában zajló képzés a szaktárgyi ismereteken túl módszertani modulokat is tartalmaz, valamint eligazítást nyújt a versenyvizsga beiratkozási folyamatáról, a tételminták megoldásáról, valamint a tanmenet- és óratervkészítésről. A képzéseket egyetemi oktatók és gyakorló középiskolai tanárok tartják.

A három éve elindított pedagógusképzési program, amely kezdetben öt kulcsterületre koncentrált, idén két új tantárggyal bővült. Így jelentkezni

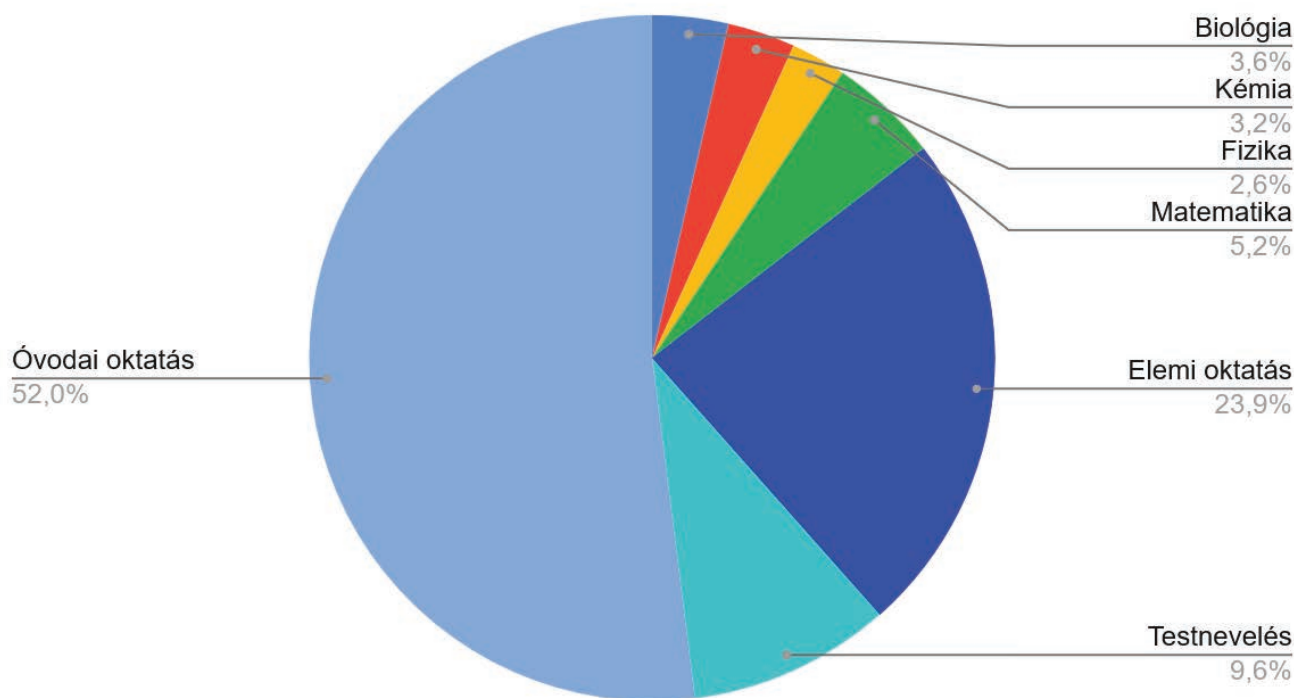
valyi 236 fős, illetve a tavalyelőtti 191 fős létszámot. A 2026-os év újdonsága, hogy a nagy érdeklődésre való tekintettel az óvodapedagógusok és informatikusok számára is indult felkészítő program, amely kiemelkedően népszerűnek bizonyult: előbbire 261-en, utóbbira 27-en jelentkeztek.

Reális segítséget jelent a felkészítő

A programra 14 megyéből jelentkeztek, a legtöbb Harghita, Kovászna, Maros és Kolozs megyéből, ami jól mutatja az

évekhez képest. Ezek a változások részben annak tudhatók be, hogy a tavalyi évben már sokan sikeresen teljesítették a versenyvizsgát – a tanár–utánpótlás erősítését szolgáló program támogatásával –, így idén kevesebb jelentkező volt ezeken a szakterületeken. Ugyanakkor, aki sikeresen jó jegyet kapott, ez a jegy 3 évig érvényes és foglalhat állást. A vizsgákra való felkészítő reális segítséget nyújt, hiszen a tanügyi mobilitásról szóló, a 2026–2027-es tanévre vonatkozó keretmódszertan értelmében a legfontosabb az, hogy a 7-es vagy

Jelentkezők száma szakonkénti bontásban – 2026

annál jobb jegy továbbra is kulcsfontosságú határ. Ezzel lehet címzetes állást szerezni, de ha ez nem sikerül, akkor is komoly előnyt jelent, mert az ilyen eredményt elérők elsőbbséget kapnak a határozott idejű (helyettesítő) állásoknál, akár több egymást követő évben

A program áprilisban veszi kezdetét, a résztvevők a Communitas Alapítvány támogatása révén kedvezményes hozzájárulási díj befizetésével vehetnek részt a képzésen. Azok, akik a versenyvizsgán kilencesnél nagyobb eredményt érnek el, a befizetett összeget teljes egészében visszaiényelhetik.

is, bizonyos feltételekkel. Fontos az is, hogy a korábbi évek jó jegyei (általában legfeljebb 3 évig) még felhasználhatók újrávizsgázás nélkül, ha közben nem

született 5-ös alatti eredmény, viszont ez nem automatikus jog, hanem az iskolák jóváhagyásától és az elérhető állásoktól függ. Emellett számítani kell arra, hogy a valódi verseny a címzetes helyekért továbbra is erős, ezért a stabil elhelyezkedéshez a 7-es minimum inkább csak belépőszint, a gyakorlatban gyakran ennél magasabb jegy szükséges, és ha többen pályáznak ugyanarra az állásra, rangsorolási szempontok döntenek – mondta el Mihályfalvi Katalin, az RMDSZ oktatásért felelős ügyvezető alelnöke.

Egységes és hozzáférhető felkészítés

„Biztató, hogy ilyen sokan jelentkeztek, és az érdeklődés töretlen. Jól képzett pedagógusokra van szükség, és a sok jelentkező stabilitást jelent a rendszerben” – nyilatkozta Kallós Zoltán oktatásügyi államtitkár a címzetes felkészítőprogram kapcsán. Hozzátette, hogy a program nemcsak a vizsgára való felkészülést támogatja, hanem hozzájárul a tanári pálya minőségének hosszú távú erősítéséhez is, hiszen célja, hogy a jelöltek korszerű pedagógiai és módszertani tudással, magabiztosan lépjenek be a rendszerbe. Kiemelte: az egységes és hozzáférhető felkészítés különösen fontos azok számára,

akik korábban már próbálkoztak a versenyvizsgálával, de most szeretnék javítani eredményüket. Az államtitkár szerint a magas részvétel azt mutatja, hogy a pedagóguspálya továbbra is vonzó, és egyben garanciát jelent arra is, hogy az

A programra 14 megyéből jelentkeztek, a legtöbb Hargita, Kovászna, Maros és Kolozs megyéből, ami jól mutatja az erdélyi régiók elköteleződését a pedagóguspálya iránt.

iskolákban egyre felkészültebb, motivált tanárok dolgozzanak.” A program áprilisban veszi kezdetét, a résztvevők a Communitas Alapítvány támogatása révén kedvezményes hozzájárulási díj befizetésével vehetnek részt a képzésen. Azok, akik a versenyvizsgán kilencesnél nagyobb eredményt érnek el, a befizetett összeget teljes egészében visszaiényelhetik.

ÖSSZEFOGLALÓ

Szülő vs. nagyszülő? Merre billen a gyermeki lojalitás mérlege?

A gyermekneveléshez egy egész falura szükség van – tartja a mondás. De mi van akkor, ha az illető „faluban” akár egymással homlokegyenest ellentétes elvek mentén képzelik el a lurkó nevelését, útbaigazítását, ha más-más korok más-más nevelőket eredményeztek, ők pedig csupán ritkán értik egymást? Erről és sok más, a témához kapcsolódó vonatkozásról beszélgettünk Gujdár Gabriella aradi klinikai szakpszichológussal, aki praxisa révén is árnyalt képet nyújt arról, ami a szülőket, nagyszülőket foglalkoztatja az ifjabb nemzedékek nevelése terén.

– Azt tapasztalom, hogy a különböző nemzedékek között hatalmas szakadék tátong, ami a gyereknevelési elveket illeti. Azoknak a nagyszülőknek, akik a kommunizmus idején voltak kiskamaszok szülei, illetve a most kiskamaszokat nevelők között akkora eltéréseket látok, mintha két különböző bolygó lakói lennének. Tapasztaltál-e ilyesmit pszichológusi munkád során, vagy ez ilyen egyedi esetnek mondható, csak nekem vannak összetűzéseim ilyen téren?

– Azt hiszem, jól látod és az általad tapasztalt eltérések valahol természetesekek is. Olyan hosszú idő telt el a kommunizmus időszakától, és a világ olyan örült ritmusban változott meg, hogy elég nehéz lehet felzárkózni a jelenlegi nevelési követelményekhez. Szerintem arról sem szabad megfeledkezni, hogy annak az időszaknak mennyire különböző ismertetőjegyei voltak, mennyire különbözik attól, amit most élünk meg. Miről szólt a szülők élete a kommunizmus idején? Arról, hogy túléljék, hogy alkalmazkodjanak, mindent a kontroll határozott meg elsősorban, ami nyilván a gyerekekkel való kapcsolódást is megpecsételte. Nem igazán volt prioritás az érzelmek kérdése, nagyon kevés tér és idő jutott ezeknek, mert akkoriban rengeteget dolgoztak a szülők, hogy előteremtsék a létminimumot. Tehát sem időben, sem térben nem fértek bele a mindennapokba, sem pedig a szülők felkészültségében nem voltak jelen. A nevelés elsősorban tekintélyelvű volt, vagyis „jónak” kellett lenni. Hányszor hallottuk azt, hogy „légy jó és illemtudó kislány, kisfiú”? Be kellett tartani

bizonyos, nagyon komoly szabályokat, és nemcsak otthon, hanem az iskolában is. Tehát kevesebb volt az elfogadás, a gyerekekkel való kapcsolatban inkább a hierarchia volt a döntő, ami igazából kontroll, mondhatjuk ezt így. A külső kontroll pedig kiütöközött valahogy a családon belüli dinamikában is.

És ami még ehhez hozzáadódott, az az, hogy a szülőnek nagyon kevés fogalma volt a jelenleg ismert és alkalmazott modern pszichológia gyerekneveléssel

Miről szólt a szülők élete a kommunizmus idején? Arról, hogy túléljék, hogy alkalmazkodjanak, mindent a kontroll határozott meg elsősorban, ami nyilván a gyerekekkel való kapcsolódást is megpecsételte.

kapcsolatos irányelveiről. Azt tapasztalom még, és talán nem is annyira a mi generációknál, de már ránk is jellemző, de főleg a mostani harmincas szülőknél, hogy teljesen más elvek szerint és más megközelítés szerint nevelik a gyermekeiket. Nagyobb szabadságot adnak nekik, és megjelentek olyan fogalmak, mint a „kötődés”, az „érzelemszabályozás”, az „elfogadás” és a „megerősítés”. És ez nyilván annak tudható be, hogy sokkal szélesebb az információs skála, amihez a jelenlegi szülőknek hozzáférésük van.

– Igen, ezt azért lehet fontos, mert ebben is alapvetően különbözik az akkori és mostani gyereknevelési elképzelés. És még akkor is, ha ezek az elemek megjelennek úgyszólván természetesen az empatikusabb nagyszülői közegekben, legitimitásukat meg szokták megkérdőjelezni mondván, hogy a gyermek „felült a fejedre”...

– Igen, ez előfordul... És amit még észrevettem ezzel kapcsolatban, az az, hogy a mostani szülőknek nagyon-nagyon erős a vágyuk arra, hogy felülírják a korábbi mintázatokat, hogy ne ismételjék meg az általuk megélt keménységet, a szigort, a rugalmatlanságot, vagy akár a fizikai fenytéseket is nagyon sok esetben. Csak az a gond – és amit időnként szintén tapasztalok –, hogy sokuknál nem alakult ki egy másik, kiegyensúlyozottabb és egészségesebb szülői mintázat. Ez lehet az oka annak, hogy ebből a merev kontrollból a határok teljes hiányára és a gyerekek túlzott és mindentől való megvédésére helyeződött a hangsúly. Tehát, hogy a mostani szülői generáció is, de akár még a miénk is, valahogy még tanulja kiépíteni magában azt a fajta egészségesebb szülői mintázatot, amiben kevés jelenlegi fiatal szülőnek volt része.

– Igen, én azt tapasztalom ennek kapcsán, hogy a saját sérült belső gyermekünket is meg kell gyógyítanunk – mert az előző minta azért elég sok sérülést okozott az embereknek, főleg a meg nem értés és az el nem fogadás tekintetében –, ezzel párhuzamosan kell egy új modellt kialakítanunk... Segítségre

van-e a terápia folyamata és szolgáltatásai azoknak a szülőknek, akiknek úgy szólván „két malomban kell örölniük” egyszerre?

– Igen, egyrészt saját magukat kell meggyógyítaniuk, másrészt pedig ezt a modellt valahogy kialakítani, ami ugye nem létező, a terápia pedig abszolút segítségünkre van ebben. Ami engem nagy örömmel tölt el, és amit megfigyeltem még: a mostani szülői nemzedék már sokkal nyitottabb arra, hogy szakszerű segítséget kérjen, akár a szülővé válást megelőző időszakban is. Tehát felkészülnek, és nemcsak a saját belső gyermeküket próbálják meggyógyítani, hanem megpróbálják magát a párkapcsolatukat is rendbe tenni, kiiktatni a konfliktushelyzeteket vagy jobbá tenni, fejleszteni az egymás közötti kommunikációt. Főként akkor, amikor a gyerekről van szó, azt látom, hogy nem igazán haboznak segítséget kérni, és én látok ebben egy elmozdulást a jó irányba.

Sokuknál nem alakult ki egy másik, kiegyensúlyozottabb és egészségesebb szülői mintázat. Ez lehet az oka annak, hogy ebből a merev kontrollból a határok teljes hiányára és a gyerekek túlzott és mindentől való megvédésére helyeződött a hangsúly.

– Igen, hát itt egyfajta magukra hagyottságot tapasztalhatnak azok, akik ezt megpróbálják tudatosan és saját kútfőből megvalósítani, illetve az előző modellekből csak azt őrizni meg, amit kedvezőnek látnak a saját gyerekevelési elveik között. Így például azt, hogy közösség kell ahhoz, hogy egy gyerek felnőjön, és az is teljesen nyilvánvaló, hogy nem írhatjuk le a nagyszülőket csak azért, mert kicsit merevek az elveik... De mi történik akkor, ha ezek a nevelési elvek egyazon térben és időben találkoznak? Én például ilyen helyzetekkel szembesülök,

hogy mondok a gyermeknek valamit, de ugyanakkor a nagyszülőtől egy teljesen más dolgot hall ugyanabban a kérdéskörben. Például, amikor egy rokon néni kell üdvözölni, és az idősebb nemzedék úgy véli, hogy meg kell puszilni, én pedig azt gondolom, hogy nem kell megpuszilni, ha a gyermek ezt nem szeretné...

– Ezek azok a helyzetek, amiket jó lenne valahogy elkerülni, de ez persze lehetetlen, vagy elég nehéz és hosszas munka kell hozzá. A legnagyobb gond nem is az, hogy kinek engedelmeskedjen a gyerek ezekben a helyzetekben, hanem inkább az, hogy számára mindkét fél fontos, a szülő és a nagyszülő is, és akkor két fontos kötődési személy között kell választania, eldöntenie, hogy kihez legyen lojális. Tehát lojalitási kérdés az, ami itt felmerül, mert ugye ugyanabban a térben és pillanatban ellentétes elvárásokat állítanak elé. És a gyerek gyakran érezheti azt, hogy bármelyik irányba mozdul, valakinek bizonyára csalódást okoz majd, és innen ugye egyenes út vezet a bizonytalansághoz, a belső szorongáshoz. Főleg akkor, ha egy introvertáltabb, magáért kevésbé hangosan kiállni képes gyerekről beszélünk. Ezért is tartom nagyon fontosnak, hogy ezeket a kérdéseket időben megbeszéljék, tisztázzák a szülők és nagyszülők.

Mert akár az is elfogadható, hogy különböző állásponton vannak, viszont azt hiszem, hogy le kell ülni, megbeszélni, főleg és kiemelten a testhatárokat érintő kérdéseket. Én ebben eléggé szigorú és határozott álláspontot képviselek: ha a gyerekben azt erősítjük meg, hogy nem hallgathat a belső érzeteire, hogy azok nem fontosok, hogy azokat például ilendőségből felül kell írnia – adjon pusztit a nagynéninek, nagybácsinak –, azt tanulja meg ebből, hogy a saját határai helyzettől és személytől függően felülírhatók. Ez a későbbiekben akár olyan veszélyes helyzetekbe is hozhatja őket, mint például a szexuális visszaélés. Tehát, ha én gyerekként nem hallgathatok az érzéseimre, akkor bárki rám teheti majd a kezét, megölelhet, megpuszilhat, és tovább már nem is mondom... De nagyon fontos megtanítani a gyerekeknek, hogy igenis, arra, amit ő a testében egy adott helyzetben – az „itt és most”-ban – megél az érzékszervei révén és a megérzésein

keresztül, nagyon fontos hallgatnia. Mit tehetek szülőként, ha egy családi eseményen kialakul egy ilyen helyzet? Jelezhetem finoman a gyerekeknek azt, hogy vannak alternatívái: egy gesztussal visszahúzom vagy érintéssel jelzem, hogy kiléphet belőle. Lehet köszönni, integetni, mosolyogni, de nem kell feltétlenül egy szoros testi kapcsolatot ki-

FOTO • GUIDÁR GABRIELLA ARCHIVUMA

Guidár Gabriella aradi klinikai szakpszichológus

alakítani azzal, akivel szemben a gyerekeknek ellenérzéseik vannak. Nagyon fontos megértenie, hogy van választása, és ezáltal nem sérül a kapcsolata a szeretteivel. Azt gondolom, hogy a szülőnek mindig a gyerek oldalán, térfelén kell játszania, soha nem a vele ellentétes oldalon. Attól függetlenül, hogy így a szülőnek a saját szüleivel konfliktushelyzete alakul-e ki, mert ezt a felnőttek könnyebben meg tudják oldani, viszont a gyerek ilyen helyzetekben nem ütőképes, nincs nagy mozgásteret.

Interjúnk második, befejező részét májusi lapszámunkban közöljük.

BARTHA RÉKA-EMESE

bartha.reka.emese@gmail.com

Közel vinni a gyereket a természethez, a természeteshez (1.)

A gyergyószentmiklósi Vidékfejlesztés (korábbi nevén Caritas Vidékfejlesztés) sokféle programot kínál a gazdálkodással, a házi termékek készítésével, a természetközeli élettel ismerkedni vágyó felnőtteknek, de a gyermekekről sem feledkezik meg. Gyermekprogramjaik nemcsak a városban vagy a megyében, de annak határain túl is ismertek és keresettek. Köllő Réka projektmenedzserrel ezekkel kapcsolatosan ültünk le beszélgetni.

– Éppen tíz éve, 2016 márciusától dolgozom a Vidékfejlesztésnél. Amikor idekerültem, nagyon megtetszett ez a természetközeli életmód, és az, hogy az örökségünk felelevenítésén dolgozunk. Ehhez itt minden adott volt, és ami nem volt adott, azt megteremtettük, létrehoztuk. Csak csapatban dolgozunk. Már 2016-ban elkezdtük építeni a gazdaságot, nagyon szép pirostarka teheneket vásároltunk. Fontosnak tartjuk, hogy legyen egy olyan gazda a „portán”, aki szereti az állatokat, jól bánik velük, hogy ők is jól éljenek. A tehenek által leadott tejet kollegánk, Portik-Hegyi Loránd sajtá dolgozza fel. Közben az udvart is elkezdtük építeni, szépíteni, gazdasági udvar ez, amelynek ma már tanjellege van.

Aztán egyre többen látogattak el hozzánk, főleg felnőttek, akik elsődlegesen a sajtészítés iránt érdeklődtek, ennek folyamatát akarták megismerni. Az állatgondozástól kezdve a sajtészítésig minden folyamatba betekintést engedünk. Az érdeklődők fogadásához viszont térre és higiénikus körülményekre volt szükség. Ehhez kialakítottunk és 2017 júniusában megnyitottunk egy háromhelyiséges látogatóközpontot, amit a következő évben még egy egységgel bővítettünk. Ez a tej útját mutatta be a fűszénától a sajtig. Az első teremben kapott helyet minden, ami fűszéna, így a gyógynövények is. Olyan vidéken vagyunk, ahol több mint nyolcvanféle gyógynövény terem a lápos, mocsaras réteken, a mezőkön, a hegyvidéken. Teheneink csak szénát és füvet esznek, ezért fontos volt bemutatni a különféle takarmányokat, a mezeit, a hegyit, a pillangóst. A második teremből a látogató végignézhette a sajtészítés folyamatát, attól a pillanattól, hogy bejön az istállóból a teljes értékű nyers tej, addig amíg a prés alá,

FOTÓK: OZSÁTH LUDIT

Köllő Réka programkoordinátor (balról) az érdeklődő gyerekekkel

majd az érlelési pincébe kerül a sajtunk. A harmadik terem ez a pince, ahol a sajt-mester három-négy hónapon át ápolja a sajtot. A negyedik terem egy kóstoló-terem. Mert ha már ilyen szépen bemutatunk mindent a látogatóknak, akkor a végén meg is kóstoltatjuk velük a sajtot és a joghurtot, a sajtot pedig elhelyezzük a több mint ötezerféle sajt világában.

A tavaly több mint 2600 látogatót fogadtunk. Az előbb azért fogalmaztam múlt időben, mert idén látványsajtműhelyünket egy interaktív élményközponttá bővítettük/bővítjük, ahol a szakma képviselői, de az érdeklődő felnőttek és gyerekek is végigkövethetik az egészséges tej útját. Itt bemutatásra kerül az istálló, fejőgéppel, életnagyságú tehénnel, a szarvasmarhák emésztőrendszerének, a takarmányozás fontosságának bemutatásával, az ivarzásnak, az egészséges tőgy

működésének, a tejtermelésnek és a tej egészségügyi hatásainak ismertetésével együtt. Az érdeklődők megértik, miért nem ismerték nagyanyáink a csontritkulást, és azt is megtudják, hogyan őrizték meg fogaik, izmaik, csontozatuk egészségét. Betekintést nyernek az egészséges, teljes értékű tejben levő baktériumok világába, megismerhetik a Gyergyói-medence flóráját, gyógynövényeit – mindezek hozzájárulnak az érlelt sajt színéhez, illatához, beltartalmi értékéhez. A gyógynövényeket meg is lehet érinteni és szagolni. Ez a tapasztalati tudásátadás sokkal maradandóbb élményt nyújt, és a felnőttekben és a gyerekekben is felébreszti a természet, az állatok és a fenntartható gazdálkodás iránti elkötelezettséget, hozzájárul a tudatosabb fogyasztói magatartás kialakításához.

A látványsajtműhely bővítése nem csupán egy kiállítás, hanem egy komplex

oktatási, turisztikai és közösségfejlesztési projekt, melynek hatásai így több szinten is megmutatkoznak

– *Hogyan született a gyermekekkel való foglalkozás gondolata?*

– A családomból hozom a gondolatot, hogy mindaz, amit mi tudunk, csak akkor tudás, ha tovább is tudjuk adni a gyerekeinknek, a következő nemzedéknek. A tudás átadása viszont nem elég, a „kényszert” is tovább kell adni, hogy majd ő is továbbadja mindezt. Nyilván az

gyakorlófelületet keresve az állattenyésztési osztályainknak. Az udvarunk ennek teljesen megfelelt. Ők napjainkig viszszaártnak a két-három hetes gyakorlati programokra, de programjainkat kibővítettük másfajta középiskolás és a kisebb gyerekek számára is. Jelenleg hároméves kortól az egyetemi korosztályig jönnek hozzánk diákok. A kicsiknek főleg a sajt- és a joghurtkészítés a nagyon érdekes. A tej útját a szénától a sajtig az ő szintjükön mutatjuk be, és általában kérdésekkel vezetjük őket. Van egy élő

megszáritjuk, teának vagy fűszerként használjuk, ők is ezt fogják csinálni. Az a gyermek, amelyik nem látja ezt otthon, nem lesz, amit továbbvigyen. És én hiszem, hogy aki látja ezeket, az fog is vigyázni a természetre. Régen a gyerekek beleszülettek az ökológiai szemléletbe. Látták, hogy ha nem vigyáznak arra a kertre, akkor nem fog nekik teremni csihány, nem lesz, amiből az állatnak főzzenek, vagy nekik sem lesz tavaszi erősítőjük. Ha nem vigyáznak arra a gyümölcsfára, az nem fog teremni. Régen

A gyergyói Vidékfejlesztés sokféle programot kínál a gazdálkodással, a házi termékek készítésével, a természetközeli élettel ismerkedni vágyó gyermekeknek is

ősi tudásra már ráépítve napjaink technológiáját, mert ez csak így tud továbbfejlődni. Ezekből is egyértelmű, hogy a jövő a gyerekeinkben van. Ők azok, akik felépítik a jövőt, és megteremtik a következő generációk megélhetését. Úgyhogy nem mindegy, hogy mi hogyan állunk melléjük. Tanítónő nagymamának volt egy nagyon szép gondolata, az ismételtette, hogy a 20. század közepén az iskolákat nevelő és oktató intézeteknek hívták, mert azokban nemcsak a tudást adták át, hanem az életre is neveltek. Nagymamám érezte, hogy a nevelés lassan szinte kikopott az iskolákból.

Így kezdtük hát el a gyerekekkel való foglalkozást igazgatónkkal, Kastal Lászlóval, Portik-Hegyi Loránd sajt-mesterünkkel és Baricz István kollégánkkal, aki a méhészethez ért különösen. Az elején a helyi Batthyány Ignác Technikai Kollégium keresett meg bennünket,

nagyságú, fejhető műtehenünk, ezt nagyon szeretik megfejni, de szeretnek szaladgálni a növények és gyógynövények között, sokszor felismerik, hogy melyik gyógy- vagy fűszernövényt hol használják a háztartásaikban vagy az óvodai, iskolai konyhájukban. Az óvodások általában meg is kérdezik, hogy vihetnek-e a szakács nénijüknek egy csokorral belőle. „Azt hiszem, hogy anya ebből főzi a teát, merthogy ez olyan illatú” – volt ilyen felismerés is. Érdekes volt, amikor egy hatéves kislány a szurokfűre ezt mondta: „Ni, husikafű!” Merthogy az ő édesanyja ezzel fűszerezi a húst.

Nagyon fontosnak tartjuk közelebb vinni a gyerekeket a természethez, a természeteshez, a természetközeli életmódhoz, és bevonni őket a felnőttek ilyen jellegű jó gyakorlataiba. Ha látnak minket, hogy kimegyünk a természetbe, leszedjük a gyógynövényt, hazavisszük,

nem volt nagykereskedés, ahová el lehetett szaladni vásárolni, ezért is néztek másképpen a természetre.

A gyógynövényes programjainkat nagyon szeretik. Ezeket úgy próbáltuk felépíteni, hogy nyáron kint és télen bent is tudjunk jó gyakorlatokat mutatni.

A látványsajtműhely után 2023-ban megnyitott a szikrakonyhánk, ebben vannak a téli gyógynövény-foglalkozások a gyerekekkel. Itt csokorban szárított vagy lemorzsolts gyógynövényeket mutatunk be. Ötvennégyféle gyógynövényünk és fűszernövényünk van. Az ilyen jellegű programokat én vezetem, újabban Máté Adél kolléganőnk segítségével.

Írásunk befejező részét következő lapszámunkban olvashatják.

OZSVÁTH JUDIT

ozsvathjudit@yahoo.com

Versfal a szatmári Kölcsey Ferenc Főgimnáziumban

„Nagycsütörtök van. Várakozás. Várjuk a csatlakozást. Az iskola falai közötti lelassulásra vágyunk, de a nyüzsgés, a számtalan feladat gátat szab. Megérkezünk nap mint nap, s keressük a jelenlétet, a lassú léptékű mindennapokat, a nyugodt perceket. Ha nem is mindig és mindenki, de ilyenkor, húsvét előtt egyre

ami lehull. A nyomtatott versek mellett kézzel lemásolt versek is kerülnek ki a falra. Ezek a kézzel írt versek az igazán értékesek. Ha valaki szívesen próbálkozik versírással, saját versek is kikerülnek; ezek a versek egy kijelölt falrészben vannak. 2019-ben lájkokat is lehetett ragasztani, így szavazták meg a diákok a

kedvenc versüket. Rajzok és illusztrációk is helyet kapnak a falon. Tavaly diákok fogadták örökbe a versfalat április 11-én, nagyon sokat segítettek, hogy szép legyen az ünnep. Minden évben van valami új terv, hol szavalattal, hol rövid műsorral, hol gyertyagyújtással, megemlékezéssel készülnek a költészet nap-

FOTÓK • KÖLCSEY FERENC FŐGIMNÁZIUM

Versfal a szatmárnémeti Kölcsey Ferenc Főgimnázium folyosóin

többen. Március–áprilisban gyakrabban megállok a lépcsőfordulóban és elolvasok egy-egy verset, s ez az az időszaka az évnek, amikor *falazok* az iskolában.” (Fehér Imola)

A VERSFAL irodalomról, versekről, jelenlétről és közösségformálásra szól. 2019-ben született meg az ötlet, és az volt a cél, hogy belépve az iskola épületébe, ne csupán hideg falak fogadjanak, hanem valami, ami megszólít, hat és vizualitásában is egy kreatív közeget sugall. Hozzuk közelebb a verseket a diákokhoz, építsünk versfalat. Minden évben frissül, pótlódnak a hiányos részek, a diákok is szívesen segítenek. Forgalmas részen van a versfal, a központi lépcsőfeljárón, így egy év alatt van ami tépődik, van

A nyomtatott versek mellett kézzel lemásolt versek is kerülnek ki a falra. Ezek a kézzel írt versek az igazán értékesek. Ha valaki szívesen próbálkozik versírással, saját versek is kikerülnek; ezek a versek egy kijelölt falrészben vannak.

jára. A kezdeményezés diákra és tanárra egyaránt jó hatással van. Mivel nem kerülnek le a versek a magyar költészet napja után, a versfal lassan az iskola arculatának része. Néha meg-megállunk, elolvasunk egy sort, s visszük magunkkal. Ezek a versek receptre is felírhatóak a lelki egészség érdekében. Van ebben valami igazán klassz: nem az online térben történik a posztolás, hanem fizikai síkon, kézzel írt, kedvenc magyar verseket révén. Ennek megvan az ereje és a hangulata. Hidegen biztosan nem hagy senkit. Szinte észrevétlenül hat. Nem hivalkodva, hanem csendesen. Az iskolai forgatagba kis nyugalmat csepegtetünk. Sorról sorra. Versszakról versszakra. Szakmai irányító és ötletgazda: Fehér Imola nyelvtanár, író, költő.

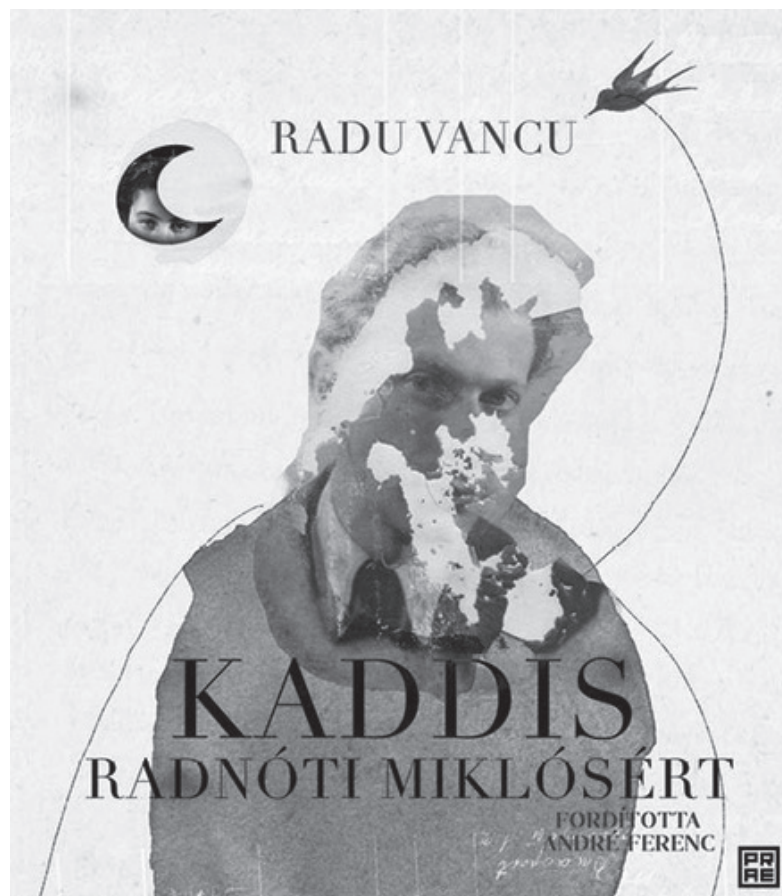
Könyvajánló nagyoknak

Radu Vancu: *Kaddis Radnóti Mikósért*. Fordította: André Ferenc. Prae Kiadó, 2025. 18+

Radu Vancu különleges pozícióból beszél hozzánk ebben a kötetben, a tömegsírbeli kibeszélő Radnóti hangján. Radnóti ilyenemű megszólaltatása kétségkívül egyedi ötlet, s tán nem is lenne érdekes, amíg el nem kezdjük olvasni a verseket.

Radu Vancu különleges pozícióból beszél hozzánk ebben a kötetben, a tömegsírbeli kibeszélő Radnóti hangján. Radnóti ilyenemű megszólaltatása kétségkívül egyedi ötlet, s tán nem is lenne érdekes, amíg el nem kezdjük olvasni a verseket. Radu Vancu megkapóan idézi meg Radnóti hangját, a halott költő feleségét, Fannit szólítva meg, hozzá beszélve hol vicces, hol tragikus módon.

ket. Radu Vancu megkapóan idézi meg Radnóti hangját, a halott költő feleségét, Fannit szólítva meg, hozzá beszélve hol vicces, hol tragikus módon. Vallomások ezek a versek, kettejük kapcsolatáról, érzésekről, emlékekről, irodalomról, szépségről. Egy tragikusan fiatalon elhunyt költőnek állít így emléket a szerző, továbbírva, bővítve azt az érzékeny lírát, amit Radnótinak nem sikerült folytatni, befejezni. Szép vállalkozás szívszorítóan szép eredménnyel. Egy olyan kötet, amit mindig magunkkal vihetünk, és bármikor újra olvashatjuk, mert mindig hat.

Könyvajánló kicsiknek

Fodor Kata: *Így születél*. A szerző rajzaival. Pagony Könyvkiadó. 2026. 3+

Minden gyermek felteszi magában ezeket a kérdéseket: *Hogyan születtem?, Miért születtem?, Hogyan és miként vártak engem?* Mindenkit érdekel születésének története, kíváncsi a vicces vagy akár tragikus részletekre. Fodor Kata szépséges illusztrációkkal és rövid lírai szövegekkel meséli el a gyermekvárás történetét, azt, ahogyan két ember

szerelméből egy új élet születik. Olvasunk közösen, beszélgetünk, és meséljük el gyermekeinknek születésük történetét.

BIRTA-SZÉKELY NOÉMI
bszekelynoemi@yahoo.co.uk

„Ez az én magánéletem...”

Mostanában annyira egyszerűnek és egyben nehéznek is tűnik rutinosan viszonyulni a gyermekemhez nap mint nap. Némiképp megszoktam, hogyan kell reggel felköltetni, kezelni a tanórák utáni ingerlékenységét, megtervezni az otthoni teendőinket, utána pedig beköszöndíteni az ágyba esténként, hogy reggel ismét elkezdődhessen annak a folytatása, ami azelőtt való nap volt...

De egyszer csak észrevettem, hogy már nehezebb mindez, már nem ugyanúgy van, mint azelőtt, pedig a rutin biztonságot jelentett még a megszokott konfliktusaink szintjén is: „edd meg a jaurtodat, készülj a fogmosásra, zuhanyozz le!” De azon kaptam magunkat, hogy már nem mennek ugyanazok a rigmusok, mert a megszokottnál nagyobb, erőteljesebb az ellenállása. Ami számára az új rutin lett szinte észrevétlenül, az nekem meglepődést okozott. Komplet elvesztettnek éreztem magam, hiszen kezdett tétje lenni minden addigi ellenállásnak, mostanság már az egyénítődésére tett kísérletei, kijelentései sem annyira simán lereagálhatóak, hanem más töltetűk van. Olyan napi harccá váltak, amelynek konkrét körvonalai vannak... Valami másfajta szülői hozzáállásra lenne szükség, de úgy tűnik, hogy továbbra is a megszokottat szeretném fenntartani, pontosabban azt a verziót, amiben kevesebb tét volt. Konkrétan itt tartunk most a lányommal: én szeretném vissza a kevésbé harcos ütközeteinket és gyakoribb csendes pillanatainkat, de már nem lehet, mert ő... kiskamasz, neki ez az üzemanyaga és a játéktere.

Innen kellene valahogy felvenni a szálát, amit egyelőre nem találok. Tudom azt is, hogy feltétlen stratégiaváltásra lenne szükség, de egyelőre még annyira meglep az, hogy a bejáratott dolgok nem működnek. Keresem, de egyelőre még nem találok a konkrét alternatívát. Keménynek lenni nem egy pálya, de keménynek nem lenni sem egy pálya... Akkor mi itt a pálya? Lehet, hogy nincs is pálya, és eljött a teljes improvizáció ideje, kicsit találékonyabbnak kell lennem, elő kell kapnom a kalapból a mágunst, a vásári

LEARAZNI

Tengeremély

komédiást? A gyermekem kiskamaszává válása nem csupán számára megpróbáltatás, hanem számomra is, hiszen valahogy még együtt nem találjuk az utat, ugyanakkor javában járunk is azon a bizonyos új úton, amelyet éppen nem találunk. A régi már nem járható, de vajon milyen lehetne az új? Beszereztem hozzá szakkönyveket is, de valahogy egyik sem tud útbaigazítást nyújtani a konkrét helyzetekben: mikor alkalmasabb inkább barátjának lennem, és mikor van szükség továbbra is az örmesterre vagy békefenntartóra...

Soha nem voltam az a szülő, aki szereti kontrollálni a gyermek minden percét, pontos tervet készít a teendőkről, vagy kimutatást vezet arról, hogy tervszerűen történtek-e a dolgok. Azonban mostanában valahogy gyakrabban előkerül egy-egy olyan mondat, miszerint betolakodó

vagyok és „elviselhetetlen” az, ahogy ellenőrizni próbálom őt és a viselt dolgait (miközben tudom, hogy erre szüksége is van): „anya, ez az én magánéletem!”. Ott van ez az útjelző tábla, miszerint „behajtani tilos”. Ilyenkor rátekintek magamban a képzeletbeli naptáramra, és kiszámolom, hogy idén lesz tízéves, tehát még kábé még ugyanennyit kell még megélnünk, átélnünk és túlélünk ugyanilyen útjelzőkkel, hiszen a kiskamaszok után majd a kamaszokban landolunk. Ott is el kell tudnunk majd igazodni úgy, hogy a „húzd meg, ereszd meg” szabályai és helyzetei folyamatosan átíródnak, gyakoribb lesz majd a „vadvízi evezés”. Folyamatosan készülök rá (naponta sportolok), gyűjtöm a mentális erőmet is erre, miközben naponta érzem azt, hogy fogytán van. Általában az angol mondás jut ilyenkor eszembe: „one day at a time”,

hiszen az életünk nem ilyen szépen összeállított és kivitelezett tervekből áll, hanem konkrétan napokból tevődik össze. Azt is látom a jelenlegi helyzetben, hogy ugyan kell tudni az útirányt, de nem annyira, hogy folyton ezt kérjem számon magunkon, mert ez vezet konkrétan kudarchoz, a sikertelenség élményéhez. Az meg mire jó?

A bizalom különösen kulcskérdésnek látszik ebben az új időszakban. Nem mintha eddig nem lett volna az, de most sokkal jobban meg kell bíznom abban, amit eddig felépítettünk, még ha olykor-olykor nem is tűnik úgy, hogy ezen a téren lennének biztos alapjaink. Olyan jellegű spirituális megközelítés szükségességét érzem itt, ami lehetővé teszi látni a láthatatlant, és vakon megbízni abban, hogy az továbbra is ott van. Ez azért kifejezetten nehéz, mert az átmeneti időszakunknak talán ez a legfőbb jellemvonása: úgy tűnik, hogy lenullázódott minden, amit eddig felépítettünk, szertefoszlott az építmény, amit eddig együtt csináltunk. Ez nem így van, hiszen egyetlen emberből nem lesz hirtelen tabula rasa, ezt lehetetlen lenne „megvalósítani” egészséges egyének esetén. Az a bizalmi arzenál gyermek és szülő között ott van, csak most éppen nem látszik, mert elborítják a különböző helyzetek újszerűségei...

Egy másik fontos megközelítésnek azt látom, hogy még az eddiginél is kevésbé kell félnem, félnünk az újtól, újszerűtől. Ez viszont duális emberi természetünkől kifolyólag nem könnyű: energiatakarékosságra vagyunk beállítva, miközben a körülöttünk (együttal bennünk) folyamatosan változó világ folyamatos kíváncsiságra sarkall. Arra tudnék most rengeteg érvet felhozni, hogy ennek az egyensúlynak egy átmeneti időszakban el kell billennie az újdonság iránti kíváncsiság irányába. És ezt mesterségesen és tudatosan is elő lehet idézni azzal, hogy utazunk. Tudom, hogy egy gazdaságilag instabil időszakban erre nemcsak pszichés és fizikai erőfeszítést kell tenni, hanem tetemes anyagot is. De megéri átszervezni a prioritásokat, hiszen a gyermek most tulajdonképpen – bár az eddigiekhez viszonyítva bátortalanabban és gyanakvóbban, de – nagyon kíváncsi a világra. És fontos megerősítést kapnia ebben az időszakban arra, hogy ott nem vár rá semmi félelmetes, áthidalhatatlan,

megoldhatatlan és legyőzhetetlen. Ennek nemcsak a konkrét fizikai valóságában lesznek kedvező hullámai, hanem a belső világában is. Úgyhogy mi turkálóban vásárlunk ruhát és közben ter-

is... Mi erre most szükségből és tervszerűen fittyet hányunk.

És végül, de egyáltalán nem utolsóként a sorban jöhet a megbocsátás. Ebben sem szoktunk túl jók lenni, mert a sérelmek

Tavaszi rét

vezzük az újabb utazásainkat. Valamit valamiért...

A humor továbbra is kiemelt helyen van a hétköznapjainkban. Ez azt jelenti, hogy nem félünk a komolyabb, pillanatnyilag megoldhatatlannak tűnő dolgainkat „elhumorizálni”. Ennek a nehézségi fokát az adja, hogy kulturálisan és akár nemzedékekre visszamenőleg is úgy vagyunk kalibrálva, hogy „a komoly dolgokat nem viccelhetjük el”. De igen, elviccelhetjük, ha ott van mellette az is, hogy most tudatosan tereljük, áthelyezzük a figyelmet valami másra, ami ad egy kis oxigént a mindennapjainkban. Felnőtteknél is gyakran tapasztalom a babonás félelmet, miszerint az életünk komoly dolgait nem szabad humorosan megközelíteni. Nos, ennek kapcsán csak azt tudom mondani, hogy Leával klasszissokkal rosszabb helyen, rosszabb bőrben lennénk, ha nem tekintenénk gyakorta humorosan, ironikusan, helyenként szarkasztikusan (mikor mire van épp szükség) a világra és önmagunkra. Tény viszont az, hogy ezt nem hoztuk magunkkal: tájainkon fehér holló ritkaságú az a család, amelyben a humor és a mindennapi kenyér egyszerre kerül az asztalra. Közösségi potenciál lenne és van egyéni hajlam is rá, de a kulturális tiltás hangja erősebb és nagyon kritikus

ápolgatása ínycsiklandóbb és kiadósabb pszichológiai játékokra ad lehetőséget. Azonban nemcsak a kiskamaszkor átvészeléséhez, hanem mindenféle változathoz igazán nagy szükség van arra, hogy egymás hibájának megtorlásához, saját sérelmeink vendettájához ne ragaszkodjunk. Nyilván, ez nem azt jelenti, hogy nagyvonalúan el kell tekinteni mindentől, ami lelki sebet ejt rajtunk, hanem az eddiginél jobban kell törekednünk ezek megoldására, kibeszélésére és magára a feloldozásra. Ez sem jön magától vagy példátlan természetességgel, azonban kár volna sérelmeket halmozni egymásra: átmeneti időszakban a sebek is többnyire átmenetiek, főleg olyan körülmények között, hogy az egyik fél még keresi önmagát, a másik pedig saját helyét, szerepét a konstrukcióban...

Mindezeket nemcsak olvasásra szántam, hallatlanul bölcs szülői példázatokként, tanácsokként, hanem a magam számára is jegyeztem emlékeztetőként azokra a sűrű pillanatokra, amik nem sok esélyt adnak a higgadt gondolkodásra, elméláztatásra...

BARTHA RÉKA

bartha.reka.emese@gmail.com

Jubilál a kisgyermekes családoknak szóló Cseperedő

A marosvásárhelyi családok immár két évtizede vehetnek részt strukturált ének-mondóka mozgásos programon, ahol a foglalkozás fókuszában a gyermek fejlődésének mérföldkövei állnak, valamint a nevelési modell biztosítása. A Cseperedő, azaz a Gyulafehérvári Caritas korai nevelő és fejlesztő programjának elindítását megkeresésünkre Mezei Borbála gyógypedagógus idézte fel. „2005-ben a kisgyermekes édesanyáknak a játszóterén kívül nem volt más lehetőségük, ahol találkozhatnak egymással, megbeszéljék a gyermekneveléssel kapcsolatos kérdéseiket. Olyan biztonságos környezetet igyekeztünk nyújtani, ahol játékos formában hatunk a gyermekek fejlődésére, támogatjuk az édesanyákat a szülévé válásukban. Kezdetekben pilot (kísérleti) projektként indult 2 csoport, közel 22 család számára biztosítva foglalkozást. Nagyon hamar kiderült, hogy sokkal nagyobb az igény, mint amit le tudtunk fedni, így kerestük azt a törvényes szakmai és anyagi hátteret, amire építhettük a bővülést” – magyarázta. Hozzátette, míg 2005-ben 2 csoporttal kezdtek, 2008-ban már 10 csoportjuk működött, míg jelenleg heti 20 csoport, 200 család számára teszi lehetővé a foglalkozásokon való részvételt. Kezdetekben 7–8 hónapos és 1,5 éves közötti gyerekek és szüleik számára indították a csoportot, azonban nagyon hamar bővítettek a korosztályt két hónapos és hároméves (óvoda kezdésig) közti korra. A korosztály bővülésével pedig babamasszázs-programmal egészült ki szolgáltatásuk.

„Mindig fontosnak tartottuk a szülő edukációt, így időszakosan szülőknél szóló tematikus programokat szervezünk gyermekneveléssel kapcsolatos kérdésekben. És a hatások? Sok szülő visszajött a második, harmadik gyerekével is velünk cseperedni, ami visszajelzés-értékű számunkra. Visszahúzó, nagyon csendes gyermek könnyebben nyílt meg, változott a foglalkozás hatására. Több szülő visszajelzése, hogy segítette a szakember vagy hasonló helyzetben levő szülővel való beszélgetés, amikor elbizonytalanodtak egy-egy gyermeknevelési helyzetben – például eszik eleget a gyermek, hogy kezdtek a hozzátáplálást, éjszaka sokszor felébred, mi lehet az oka” – fogalmazott a Cseperedő program megalapítója.

Mint kifejtette, a szülők és pedagógusok visszajelzése egyaránt azt mutatja, hogy a tőlük kicseperedett gyerekek nagy része könnyebben beilleszkedett az óvodai közösségbe. Mivel homogén, zárt csoportokban dolgoznak (mindegyik csoport a saját napján, időpontjában, ugyanazokkal a társakkal találkozik hosszabb időn keresztül), hosszan tartó barátságok születtek az édesanyák között. Ugyanakkor mivel kisgyermek fejlődésének követésében tapasztalt szakemberek a csoportvezetők, hamar észreveszik, ha egy gyermek fejlődése lassabb ütemű vagy eltérő és felkínálják a szülőknél az egyéni felmérés lehetőséget vagy a szülőkonzultációt.

FOTÓ • FACEBOOK/CARITAS CSEPEREDŐ MAROSVÁSÁRHELY

Tevékenység a Cseperedő, azaz a Gyulafehérvári Caritas korai nevelő és fejlesztő programja keretében

Mezei Borbála szerint ugyanakkor fontosnak tartják, hogy az év folyamán több közösségi alkalmat szervezzenek: ilyen a farsang, anyák napja, gyermeknap, a három héten át tartó nyári változatos programok, az év végi adventi alkalmak. Ilyenkor a csoportok nemcsak a megszokott kis közösséggel együtt lehetnek jelen, játszanak, hanem akár más csoportokkal vagy nyáron a tematikus program alapján bejelentkezve.

Arra a kérdésünkre, hogy milyen foglalkozások és programok várják jelenleg a kisgyermekes családokat a Cseperedőben, azt felelte, a két-hat hónapos babákat és szüleiket babamasszázs-programra várják: a masszázsprogram megtanítása által olyan eszközt adnak a szülők kezébe, amelyet beépíthetnek hétköznapijaikba, otthon is alkalmazva azt, akár megtanítva az édesapáknak is. A hat hónap és három év közötti gyermekeket az ének-mondóka mozgásos programra várják, ami életkor specifikusan van felépítve, figyelembe véve a gyermek életkorának megfelelő fejlődési szintjét. A szülőknél havi rendszerességgel szerveznek tematikus szülőcsoportot, ahol az adott területen jártas szakemberrel beszélgetnek az adott témában. „Cseperedő programunk továbbra is egy megtartó közösséget próbál létrehozni, kísérsni a családokat a kisgyermekes létük első szakaszában, jelen lenni az alapok letevésénél. A digitális világnak köszönhetően a mai fiatal anyukák könnyen hozzájutnak mindenféle információhoz, de a kapcsolatépítéshez, a közösségben létehez szükséges a fizikai tér, a találkozás, a kapcsolódás. Ezt igyekszünk biztosítani az elkövetkezőkben is” – hangsúlyozta Mezei Borbála.

B. L. J.

Beszélgetés Kulpinszky Eleonórával, a Civilis Egyesület elnökével

Közbeszéd tárgyává tenni a neurodiverzitást (3.)

Hiszem, hogy kellő átlátással, felkészültséggel, és megfelelő fejlesztéssel az időben felismert eltéréseket nagyobb eséllyel lehet korrigálni, és ténylegesen lehet segíteni – ez óriási erő, valós prevenció és korrekció érték – vallja Kulpinszky Eleonóra, a Civilis Egyesület elnöke, akivel nagyinterjút készítettünk a neurodiverzitás témájában. Az interjú 3. befejező részét alább közöljük.

Tehát több városba tervezzük a neurodiverzitás jegeében kapcsolatfelvélő szakmai beszélgetéseket, ilyen lesz például február közepén Marosvásárhelyen és Csíkszeredában, Gyergyószentmiklóson pedig folytatjuk a munkát.

– A megkésett idegrendszeri fejlődés, a szenzoros sajátosságok és az idegrendszeri éretlenség nem ritka jelenség és nem csupán a „legsúlyosabb” gyerekeket érinti, önmagukban nem diagnózisok, és gyakran a normál fejlődés sokszínűségének részei. Ugyanakkor gyermeknél és felnőttél is előfordul, hogy az idegrendszer bizonyos területei lassabban érnek, ami célzott fejlesztéssel támogatható lenne. A hétköznapi gyakorlatban mégis gyakran csak azok a gyerekek jutnak fejlesztéshez, akiknél a tünetek már szépen kirajzolódnak és látványosak – részben azért, mert Erdély-szerte rendkívül kevés a fejlesztési kapacitás, részben pedig azért, mert a közvélemény a fejlesztést tévesen öszszeköti a „nagyon problémás gyerek” kategóriájával.

Ez azonban súlyos félreértés, mert így kialakul az a hamis kép, hogy csak

FOTÓK • KULPINSZKY ELEONÓRA ARCHÍVUMA

Szakmai nap a témában

ezeknek a gyerekeknek lenne szükségük segítségre, a többiek „majd kinövik”. Valójában épp fordítva van: az enyhébb, halkabb tüneteket mutató gyerekek fejlődőnének a legtöbbet, ha időben kapnának támogatást.

– Milyen támogatásra gondolsz?

– Az agy egy csodálatos szerv, képes leépíteni a rossz idegi kapcsolatokat és újakat, jókat létrehozni, ehhez azonban mozgásra van szükség, gondoljunk csak egy időskori sztrók utáni rehabilitáció sikerességére, amikor a beteg újra megtanul járni, beszélni. Ez alapján a fejlődési szakaszban is minden bizonnyal képes korrigálni sok mindent. Magyarországon ma már egymást érik a fejlesztőházak, sokféle mozgásterápia elérhető. A mozgás, a tervezett, úgynevezett szenzomotoros mozgás segít egy-egy csecsemőkorai reflex leépítésében, érleli az idegrendszert, a megértés pedig megtanítja kezelni a szenzoros feldolgozási zavart. Itt feladat még a gyermek megtanítása is az állapota felismerésére

és az ezzel való együttélésre a mindennapokban.

Vannak Erdély-szerte olyan városok, ahol elérhetőek a fejlesztési lehetőségek, mint TSMT-, alapozó-, Ayres-, Vojta-terápia, Katona-módszer. Például Marosvásárhely egy jól ellátott hely ilyen szempontból, ahova Nagyváradról is mennek szülők tanácsért. Ismerek édesanyát, aki hónapokon keresztül heti kétszer vitte Gyergyószentmiklósról a gyermekét fejlesztésre oda. Kiváló munkát végez ilyen területen immár tizenöt éve a Prosperitas Vitae Egyesület – Korai fejlesztő központ Csíkszentmártonban, de egyedülként a térségben rendkívül leterheltek és náluk a súlyosabb esetek fejlesztése dominál. De emléhetem itt újra Felméri Pupák Zsuzsa nénit és az idén kerek harmincéves Esély Alapítványt Gyergyószentmiklóson.

Elengedhetetlen tehát, hogy egy nagyon széles körben elérhető fejlesztőhálózat jöjjön létre. Célunk segíteni egy-egy terápiai képzést Erdélybe hozni,

hogy mielőbb fejlesztő terapeuták állhassanak munkába. Nagyszerű lenne, ha a települések vezetői megszívlelnék a téma fontosságát, sőt sürgős voltát, és például ösztöndíj formájában befektetnének egy ilyen képzésbe, hiszen sok esetben egészen Budapestig utaznak a szülők felmérésekre és fejlesztési útmutatásra, holott ezt helyben is elérhetővé lehetne tenni... Hosszú távon gazdaságilag is megtérülne, vannak szakemberek, akik ki tudják ezt számolni.

Mondok egy példát. Adott egy idegrendszeri túltelítődésből adódóan szabályokra sajátosan reagáló gyerek, akit úszni visznek. A mozgás az ő esetében elengedhetetlen, de nem a lemozgatás miatt, hanem mert az úszás nagyon sok területet aktivál: egyensúly, koncentráció, kitartás, kudarcűrész stb., ennél fogva nagyon jó fejlesztési módszer.

Tárgyalásban vagyok a TSMT-terápia módszertanát oktató szervezetrel egy kihelyezett képzés lehetőségéről. Madács Anita is, aki gyógypedagógus és a TSMT terapeutaképzés oktatója, eljön a február közepére tervezett, több várost érintő kapcsolatfelvevő szakmai beszélgetésre bemutatni a LongiKid® vizsgálati protokollt, mely mentén a három hónapos – tizenegy éves korú gyermekek idegrendszeri érettsége felmérhető, és ez alapját képezi az egyéni és csoportos TSMT mozgásterápiák indokoltságának. A vizsgálati protokoll három nagy területről gyűjt információkat, ezek a motoros, kognitív és szociális képességek. Fontos kiemelni, hogy az idegrendszeri érés egyik legmeghatározóbb mutatója a mozgásfejlődés. Az olyan apró jelek, mint a gyakori esések, ügyetlenség, a lassabb tempó, a testtartási bizonytalanság vagy a ritmusészlelés nehézségei sokszor már korán jelzik, hogy bizonyos idegrendszeri funkciók

Kulpinszky Eleonóra, a Civilis Egyesület elnöke

lassabban érnek, például egy 5 éves gyermek finommotorikája egy 3 éves gyermek szintjén van. Ezek nem „rossz szokások” és nem „nevelési hiányosságok”, hanem fontos információk a gyermek idegrendszeri terhelhetőségéről.

– *Kapcsolatteremtő szakmai beszélgetések beindítására is gondolsz?*

– Pontosan. Itt jön képbe a piramis alsó szintje, ami biztos alapot ad a fölötté levő szinteknek, célcsoportoknak. Rájöttem arra, hogy addig nem lehet a szülők elé állni, amíg azok a szakemberek nem beszélnek ugyanazt a nyelvet, akikkel a gyermekek a családon kívül a legtöbb időt töltik, akikre a gyermekek nevelése van bízva. Célunk a valós segítségnyújtás a családoknak, a szülők informálása és támogatása a lehető legszélesebb körben, hiszen minden egyes gyermek érték és megérdemli az elfogadást és fejlődése érdekében a biztonságos környezetet, amelyben egyénisége legjobbját van lehetősége megélni. Ehhez a kapcsolódáshoz azonban még hosszú az út, ezért első lépésként önképzési lehetőséget nyújtunk mindazon szakemberek számára, akik gyerekekkel foglalkoznak, és majd ezt követően nyithatunk a szülők felé a felkészült és elhivatott szakmai gárdával összefogva. Ez egy szövetségre hívás. Számos alapfogalmat kell tisztázni, megerősítve a közös alapnyelvet, háttértudást

és a szemléletváltás fontosságát. Szorgalmazzuk az eszmegbeszélő szakmai műhelyek működtetését, ahol egymás között van lehetőség megérteni egy bizonyos esetet, átbeszélni a kipróbált módszereket stb.

Azzal, hogy nevet kap egy jelenség (lásd az iSPD-t, a Badacsonyi Jácinta által létrehozott definíció), sok, a témát kutató szakértőnek hála, ma már látni azt is, hogy van kiút, van megoldás, ehhez pedig rengeteg információra van szükség, és természetesen nyitottságra. Nyitottságra azért, mert a gyerekekkel intézményi keretek között együttműködő szakembereket – jól bevett módszereiket és látásmódjukat, sokéves értékes tapasztalatukat háttérbe léptetve – egy új nézőpontba kényszeríti. Ehhez kell a nyitottság, de kulcsfontosságú megnyerni az SPD-s és az idegrendszerileg éretlen gyerekek javára a szakembereket, hiszek ők jelentik az első számú információforrást és támaszt a szinte minden esetben kétségbeesett szülőknek. Mert a szülők tudják egyedül, mennyire kétségbeesett szembeesni azzal, hogy gyermekük „problémás”, holott tudják tehetetlenek és igazán mindent megtettek, hogy gyermekük jól működjék. Ez viszont nem egy gyógyszer, amit beveszünk és megszűnik a fájdalom, nem kigyógyít, hanem a mindennapokat teheti elérhetővé.

Tehát több városba tervezünk a neurodiverzitás jegyében kapcsolatfelvelő

szakmai beszélgetéseket, ilyen lesz például február közepén Marosvásárhelyen és Csíkszeredában, Gyergyószentmiklóson pedig folytatjuk a munkát.

– Milyen szakemberekre számítasz?
– Mindenkit szeretettel várunk, aki intézményes kereteken belül vagy kívül gyerekekkel foglalkozik. Rendkívül fontos a korai tünetszelés, ezért a védőnők jelenléte esszenciális, majd az intézmények különböző szintjein ott vannak a bölcsődés gondozók, az óvo-

Ha az edző ismeri a gyerek viselkedésének hátterét, nem eltanácsolja, hanem időt ad, és megkeresi a kulcsot ehhez a gyerekhez is. Tehát szóba kell hoznunk az idegrendszer normál működési sajátosságait, az idegrendszeri éretlenséget, a tünetszelés jelentőségét és az egyes életkori sávokban megjelenő konkrét jellemzőket, a szakemberek kompetenciahatárait stb.

dapedagógusok, a tanárok, a logopédusok, iskolai tanácsadók, gyógypedagógusok, pszichológusok, de ugyanennyire fontos lenne megnyerni a házi orvosokat, a pszichiátereket, és az úszóedzőt meg a néptáncokat is, de a gyerekeket is ellátó fogorvosokra és a fodrászokra is számítunk. A plébániákon a gyerekek hitéletét szervezőket is szeretnénk megszólítani.

Mondok egy példát. Adott egy idegrendszeri túltelítődésből adódóan szabályokra sajátosan reagáló gyerek, akit úszni visznek. A mozgás az ő esetében elengedhetetlen, de nem a lemozgatás miatt, hanem mert az úszás nagyon sok területet aktivál: egyensúly, koncentráció, kitartás, kudarctűrés stb., ennél fogva nagyon jó fejlesztési módszer. A csoporttársak lenyomják az edzést, ezt a

gyereket pedig minden más lefoglalja, csak a feladatvégzés nem. Ha az edző ismeri a gyerek viselkedésének hátterét, nem eltanácsolja, hanem időt ad, és megkeresi a kulcsot ehhez a gyerekhez is.

Tehát szóba kell hoznunk az idegrendszer normál működési sajátosságait, az idegrendszeri éretlenséget, a tünetszelés jelentőségét és az egyes életkori sávokban megjelenő konkrét jellemzőket, a szakemberek kompetenciahatárait stb. Már az is sokat segít egy nehéz helyzetben, ha tudjuk mit ne csináljunk!

– Gyergyószentmiklóson hogyan folytatjátok a munkát?

– Gyergyószentmiklós egy kiváló hely. Tavaly májusban volt egy kapcsolatfelvételes találkozó, akkor Hornyák Mariann, a Kék Erdő Alapítvány alapítója beszélt a résztvevőknek arról a hatalmas erőforrásról, melyet az egyéni különbségek adnak, ezt az atipikus működés csodájának aposztrofálta, az inkluzív viszonyulást hangsúlyozva pedig elmondta a neurodiverzitáshoz kapcsolódó fejlődés, fejlesztés szükségessége lenne minél szélesebb körben. Mariann szívügyének tekinti a szenzoros feldolgozási zavarral élő gyerekek és családjaik támogatását a társadalmi szerepeik betöltésében. Sok család nyert megnyugvást és kapott hiteles tudást abban a zárt, közel húszezer taggal rendelkező Facebook-csoportban, melyet nagy odaadással kezel. Jelenlétére, támogatására a jövőben is számítok.

Ezt a találkozót egy szakmai nap követte november közepén, ami a FussNeki Gyergyó adománygyűjtő akcióban való részvételünknek köszönhetően ingyenesen volt elérhető.

Nagyon hálás vagyok, hogy ezen az alkalmon részt vett Dósa Zoltán egyetemi előadótanár, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézete udvarhelyi kirendeltségének vezetője és két budapesti szakember, akik mellém szegődtek ebben a feladatban: Madács Anita gyógypedagógus, a BHRG Alapítvány szakmai vezetője és Badacsonyi Jácinta pszichológus, szenzoros integrációs kutató, a szenzoros profilozás módszerének kidolgozója. Jácinta amúgy csíkszeredai születésű, közös vállalkásunk megszerzett tudásunkat, tapasztalatunkat visszatölteni oda is, ahonnan elindultunk.

A szakmai nap háziasszonyaként nem győztem hangsúlyozni, hogy minden segítőszándék vagy akarat csak akkor ér célba, ha arra a célcsoport rezonál, befogadja azt, időt szán a fejlődésre. A szakmai nap után biztosan állítom, hogy a gyergyóvidéki szakemberek tiszteletet érdemelnek, mert minden felkészültségük és elhivatottságuk mellett fontosnak tartják az önképzést, a szakmájukban való fejlődést. Nagyon büszke vagyok rá, hogy egy ilyen remek csapat befogadta a törekvéseinket.

– Milyen további terveid vannak?

– A Civilis elnökeként azon dolgozom, hogy Székelyföldön is közbeszéd

A neurodiverzitás talentuma az emberiségnek, érdemes nem elásni, hanem segíteni, terelni a gyerekeket abba az irányba, ahol a legjobban tudják kamatoztatni önmagukat. Hogy a gyermek ne ék, de ék legyen!

tárgyává tegyük a neurodiverzitás témakörét. Szükséges egy komoly fejlesztőhálózat kialakítása, egy szakembereket összesítő tudásbázis, ahova a szülők teljes bizalommal fordulhatnak. Fontosak az esetmegbeszélő szakmai műhelyek, ahol a szakemberek egymás kompetenciáját kiegészítve csapatban gondolkodhatnak. Nem utolsósorban egy olyan csapatot látok összekovácsolódni, akik komoly ajánlást is képesek tenni majd a döntéshozatal irányába, mert az ellátórendszer hasznosságára nagy figyelmet kell fordítani. Úgy tűnik néhány dolgot érdemes lenne újragondolni.

A neurodiverzitás talentuma az emberiségnek, érdemes nem elásni, hanem segíteni, terelni a gyerekeket abba az irányba, ahol a legjobban tudják kamatoztatni önmagukat. Hogy a gyermek ne ék, de ék legyen!

OZSVÁTH JUDIT

ozsvathjudit@yahoo.com

„Mikor javulok végre meg, leszek normális kisgyerek?”

Volt

A világ kék volt, zöld, piros, nagy, ismeretlen, titkos, otthonos. Az égre hinta szállt, akáclevél, a földre álom, tollú, tél.

A földben vasgolyó volt, tört cserép, formátlan, csonka kő, csonttörmelék, az idő lágy, forró viasz, és minden szó igaz.

Katasztrófa

Ne másszak folyton a szilvafára!
Ne feleseljek! Főként ne teli szájjal!
És nagyon remélik, hogy a szobába most jöttem be a sáros cipőmmel utoljára!

A széken üljek egyenes háttal!
Nem vagyok macska, sem majom!
A dobolást azonnal hagyjam abba!
Fogjam fel végre: anya és apa ideges!
Mert tengernyi dolga van még, azért!

És ne csikorgassam a fogam, mert kiszaladnak a világból!
Mikor javulok végre meg, leszek normális kisgyerek, mint Gyuri, vagy Anna?

Katasztrófa,
hogyan nem hagyhatnak nyugodt szívvel magamra!

Görbe

Szidnak, mert eltűnt a reszelő-készlet, a gyújtó, a bicska, a feszültségmérő, és unom, hogy rám kenik az egészséget.

Mit nyüzsgök annyit? Inkább törődjek azzal, hogy megint piszkos a körmöm! Igazán nem értik, miért kellett az ajándék csésze fülét letörniem!

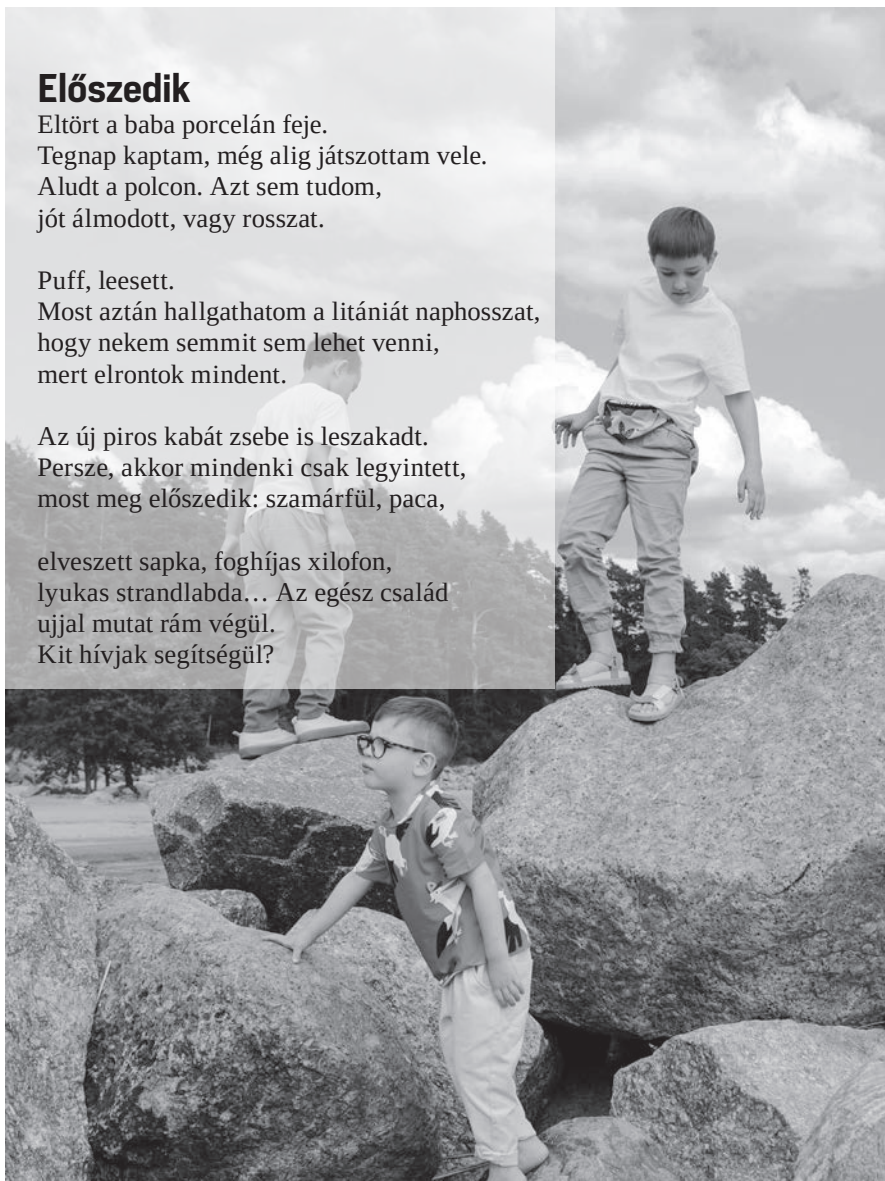
Előszedik

Eltört a baba porcelán feje.
Tegnap kaptam, még alig játszottam vele.
Aludt a polcon. Azt sem tudom, jót álmodott, vagy rosszat.

Puff, leesett.
Most aztán hallgathatom a litániát naphosszat, hogy nekem semmit sem lehet venni, mert elrontok mindent.

Az új piros kabát zsebe is leszakadt.
Persze, akkor mindenki csak legyintett, most meg előszedik: számárfül, paca,

elveszett sapka, foghíjas xilofon, lyukas strandlabda... Az egész család ujjal mutat rám végül.
Kit hívjak segítségül?

FOTÓ • PEXELS.COM

És ha még egyszer az asztal alatt ilyen felfordulást csinállok, nagyon megbánom!

Még nem vették észre, hogy görbe az esernyő csillogó orra, és minden befőttesüveg szivárog.

(A versek a *Feketeleves* című kötetben láttak napvilágot)

LÁSZLÓ NOÉMI
nocsek@gmail.com

Ingyenes taneszközök előkészítőseknek

A képviselőház szerdán elfogadta az RMDSZ törvénytervezetét, amelynek értelmében a 2027–2028-as tanévtől az előkészítő osztályos diákok ingyenesen jutnak hozzá a munkafüzetekhez és az oktatáshoz szükséges egyéb taneszközökhöz függetlenül attól, hogy állami, magán vagy felekezeti intézményben tanulnak. A jogszabály kiterjed a legkisebbekre is: előírja, hogy a bölcsődékben és óvodákban biztosítani kell a szükséges fejlesztő játékokat, oktatási segédanyagokat és munkafüzeteket. Az intézkedés egy régóta fennálló hiányszórágot orvosol, hiszen bár az előkészítő osztály 2012 óta az alapfokú oktatás része, a szükséges taneszközök költsége eddig a szülőket terhelte. A törvény a Hivatalos Közlönyben való megjelenést követően lép hatályba a 2027–2028-as tanévtől, alkalmazási módszertanát a tanügyminisztérium dolgozza ki.

Ingyenes lelki segítség szülőknek

A képviselőház döntőházként elfogadta azt a törvénytervezetet, amelynek értelmében ezentúl ingyenes pszichológiai tanácsadásban részesülhetnek a Down-szindrómával vagy autizmus spektrumzavarral élő gyermeket nevelő szülők. A szolgáltatást teljes egészében az egészségbiztosítási alap fedezi. A jogszabály kibővíti a kedvezményezett körét: míg eddig csak az autizmussal diagnosztizált személyek számára volt elérhető a térítésmentes ellátás, mostantól a szülők is jogosulttá válnak erre. Csépi Éva Andrea parlamenti képviselő hangsúlyozta, hogy az érintett családok mindennapjait jelentős érzelmi és pszichés megterhelés kíséri, ezért elengedhetetlen az állami támogatás. A kezdeményezés célja a szülőkre nehezedő anyagi terhek csökkentése, valamint a folyamatos szakmai segítség biztosítása. A törvény alkalmazási módszertanát az illetékes minisztérium 90 napon belül dolgozza ki, ezt követően lép hatályba.

Országos úszásoktatást kezdeményez az RMDSZ

Országos úszásoktatási program elindítását kezdeményezi az RMDSZ, amely

törvénytervezetet nyújtott be a Parlamentben a Johnny Weissmüller Program létrehozásáról. A cél, hogy a már megépült uszodákban szervezett kerekasztalok között tanulhassanak meg úszni a gyermekek.

A program elsősorban az óvodás és elemi osztályos diákokat célozza, hozzájárulva a vízbiztonság növeléséhez, a balesetek megelőzéséhez és az egészséges életmód erősítéséhez. A kezdeményezés az RMDSZ korábbi uszodaépítési programjának folytatása. A finanszírozás főként az állami költségvetésből történne, gyermekenként évente legalább 600 lejes támogatással. A program az első három évben kísérleti jelleggel indulna legalább öt megyében, majd országos szintre terjeszhető ki.

A tervek szerint a program 2027 szeptemberétől lépne hatályba, amennyiben a parlament elfogadja a törvénytervezetet, amely jelenleg a törvényhozási folyamat elején tart. A program névadója Johnny Weissmüller, a Temesváron született olimpiai bajnok úszó, aki sportolóként világhírű eredményeket ért el, majd a legendás Tarzan-filmek főszereplőjeként vált a 20. századi populáris kultúra egyik ikonikus alakjává. A program névadójának családi háttere és életútja jól példázza a térség sokszínű történelmi örökségét, sportpályafutása és olimpiai sikerei pedig ma is inspirációt jelentenek a fiatal generációk számára.

Felújították az Ady-líceum műemlék épületét

Befejeződött a nagyváradai Orsolya-rendi kolostor teljes körű felújítása, amely az Ady Endre Líceumnak és az Orsolya óvodának ad otthont. A beruházás révén korszerű és biztonságos körülményeket biztosítanak a diákok számára. A 18. században épült műemlék épületen most először végeztek átfogó külső és belső restaurálást. A munkálatok során modernizálták az osztálytermeket, laborokat, a könyvtárat, az étkezési és kollégiumi tereket, emellett új sportpálya is létesült. A mintegy 70 millió lejes beruházást a fejlesztési minisztérium finanszírozta az RMDSZ kormányzati szerepvállalásának köszönhetően; a

felújítás befejezését pénteken jelentették be.

SNI-s diákok: jog van, rendszer nincs

Bár a romániai tanügyi törvény számos eszközt biztosít a sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek integrációjára, a gyakorlatban továbbra is jelentős hiányszórágok nehezítik az érvényesülést – derül ki a Maszol.ro átfogó összeállításából. A szakértők egyetértenek: a siker elsősorban az iskolák, a pedagógusok és a szülők elkötelezettségén múlik, miközben a rendszer nem működik következetesen.

Az utóbbi években látványosan nőtt az érintett gyermekek száma: az előkészítő osztályba lépők 20–30 százaléka mutat valamilyen atipikus fejlődési jellemzőt, és az elemi évek során 8–10 százaléuk hivatalosan is SNI-státuszt kap. A leggyakoribb problémák közé tartoznak a tanulási és nyelvi zavarok, valamint a figyelemhiányos hiperaktivitás-zavar (ADHD), de gyakoriak a pszichoaffektív nehézségek is, például szorongás vagy depresszió.

A szakemberek hangsúlyozzák, hogy az SNI nem egyetlen problémát jelent: a tanulási nehézségek gyakran társulnak érzelmi és viselkedési zavarokkal. Éppen ezért a fejlesztés csak komplex megközelítéssel lehet hatékony, amelyben pedagógusok, fejlesztőpedagógusok, iskolai tanácsadók és szükség esetén egészségügyi szakemberek dolgoznak együtt.

A jogszabályi háttér lehetővé teszi az integrált oktatást, az egyéni tanrendet és a differenciált értékelést, sőt a vizsgákon is biztosít könnyítéseket, például több időt, rövidebb feladatsorokat vagy segédeszközök használatát. Az SNI-státusz megszerzéséhez azonban összetett kivizsgálási folyamat szükséges, amelyben több szakember vesz részt, és a döntést a megyei nevelési tanácsadó központok hozzák meg.

A gyakorlatban ugyanakkor a rendszer számos ponton akadozik. A szakértők szerint kevés a fejlesztőpedagógus, a heti egyéni foglalkozások nem elegendők, miközben a pedagógusoknak nagy létszámú, heterogén osztályokban kell helytállniuk. Gyakran

hiányoznak a megfelelő terek, eszközök és speciális tananyagok, így a szükséges támogatás sokszor a tanárok és a szülők saját erőforrásain múlik.

A differenciált oktatás ugyan egyre inkább jelen van, de komoly kihívást jelent az egyensúly megtartása: előfordul, hogy a könnyített követelmények miatt a jegyek nem tükrözik a valós tudásszintet. Emellett a súlyos magatartászavaros esetek az egész osztályközösség működését is befolyásolhatják, bár megfelelő szakmai beavatkozással ezek is kezelhetők.

A szakemberek szerint az integráció kulcsa a csapatmunka és a szülők aktív bevonása, ugyanakkor rendszerszintű változásokra lenne szükség. Kiemelt problémaként említik a pedagógusképzés hiányosságait, a túlszűfolt osztálytermekeket, a szakemberhiányt, valamint a fejlesztőtereket és eszközök elégtelenségét.

Nemzetközi példák azt mutatják, hogy hatékonyabb rendszerekben több idő jut a fejlesztésre és jobb infrastrukturális feltételek állnak rendelkezésre. Romániában ezzel szemben sokszor heti egy foglalkozásra korlátozódik a támogatás, ami nem elegendő az érdemi előrelépéshez.

A szakértők arra is felhívják a figyelmet, hogy bár a törvény az integrációt írja elő, a megvalósításhoz szükséges erőforrásokat nem biztosítja kellő mértékben. Egyes vélemények szerint a rendszerben túl nagy szerep jut a szülői döntéseknek, miközben a szakmai szempontok háttérbe szorulnak.

Összességében tehát a jogi keret adott, és az integráció irányába történtek előrelépések, azonban a következetes megvalósítás, a megfelelő infrastruktúra és a szakember-ellátottság hiánya miatt a sajátos nevelési igényű gyermekek támogatása továbbra is töredezett, és

jelentős mértékben az egyéni erőfeszítéseken múlik.

Románia a 45. helyen a társadalmi haladás ranglistán

Románia a 45. helyen áll a társadalmi haladás világranglistáján, amely 171 ország életminőségét és jóléti mutatóit értékeli – derül ki a Maszol.ro által ismertetett jelentésből. Az ország összesített pontszáma 74,49 a 100-ból, ami gyakorlatilag stagnálást jelent a tavalyi eredményhez képest, és továbbra is elmarad az Európai Unió átlagától.

A Social Progress Index szerint Románia ugyan a második kategóriába tartozó országok között szerepel, ahová 2022-ben került be, azonban teljesítménye erősen egyenetlen a különböző területek között.

A legjobb eredmények az alapvető szükségletek biztosításában születtek: Románia javított a lakhatás terén (36. hely a korábbi 43. helyről), valamint az egészségügyi ellátás és táplálkozás mutatóiban (36. hely a korábbi 41.-hez képest). Szintén előrelépés történt a vízellátás és köztisztaság terén is, ahol a 72. helyről az 58.-ra lépett előre az ország.

Ezzel szemben továbbra is súlyos lemaradás tapasztalható az oktatás és az alapvető egészségügyi ellátás területén, ahol Románia a 86. helyen áll. A jelentés kiemeli, hogy ezekben a kategóriákban az ország gyengébben teljesít más, hasonló gazdasági fejlettségű államokhoz – köztük Magyarországhoz, Lengyelországhoz, Horvátországhoz és Görögországhoz – viszonyítva.

A kutatás arra is rámutat, hogy a gazdasági növekedés és a társadalmi jólét között nincs automatikus összefüggés. Bár Románia az EU egyik leggyorsabban növekvő gazdasága, ez nem tükröződik kellő mértékben az oktatás, az egészségügy vagy a regionális egyenlőtlenségek csökkenése terén. A Deloitte szakértője, Alexandru Reff szerint a gazdasági teljesítmény csak akkor fordítható társadalmi haladássá, ha a beruházások stratégiaileg a társadalmi infrastruktúrára is irányulnak.

Globális szinten Norvégia vezet a rangsort 91,73 ponttal, a skandináv országok – Dánia, Finnország és Svédország – pedig továbbra is az

élmezőnyben szerepelnek. A fejlett gazdaságok között ugyanakkor több helyen stagnálás figyelhető meg, míg egyes feltörekvő országok – például Brazília vagy Indonézia – folyamatos javulást mutatnak.

A jelentés szerint 2011 óta a legnagyobb előrelépés az információhoz való hozzáférés, a lakhatás, az oktatás és a közszolgáltatások területén történt, ugyanakkor globális szinten lassul a társadalmi haladás üteme, különösen a Covid-19 járvány utáni időszakban.

A Social Progress Index három fő dimenzió – alapvető szükségletek, jólét és lehetőségek – alapján értékeli az országok teljesítményét, célja pedig annak mérése, hogy egy állam mennyire képes biztosítani polgárai életminőségét és fejlődési lehetőségeit.

Pályaorientációs központ épül Szilágyban

Korszerű pályaorientációs központ létrehozásáról döntött a Szilágy Megyei Tanács – számolt be a Maszol.ro. A beruházás a zilahi Nagy (Gheorghe Doja) utcai épület felújításával valósulna meg, ahol modern oktatási és tanácsadási tér jön létre a diákok számára.

A projekt keretében átalakítják és korszerűsítik az épület egy részét, beleértve a szerkezeti megerősítést, a közművek felújítását, valamint digitális eszközök és modern berendezések beszerzését. Kiemelt szempont az akadálymentesítés is.

Az új központ évente több száz – akár 1600 – hetedik osztályos tanulónak nyújtana segítséget a pályaválasztásban. A diákok tesztek és szakmai tanácsadás révén ismerhetik meg képességeiket, és megalapozott döntést hozhatnak továbbtanulásukról. A program külön figyelmet fordít a hátrányos helyzetű fiatalokra is.

A közel 10 millió lejes beruházás az Észak-nyugati Regionális Program keretében valósulhat meg, kivitelezése mintegy 18 hónapot vesz igénybe. Bár közvetlen bevételt nem termel, hosszú távon hozzájárulhat a lemorzsolódás csökkentéséhez és a munkaerőpiaci igényekhez jobban igazodó oktatáshoz.

D. SZ.